

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra české literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Čtenářská recepce literárního díla *Advent* Jarmily Glazarové

Reader's Reception of the Literary Work *Advent* by Jarmila Glazarová

Barbora Blahutová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

Studijní program: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání — Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Specializace v pedagogice

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Čtenářská recepce literárního díla Advent Jarmily Glazarové* potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

10.7.2023

Barbora Blahutová

Touto cestou bych ráda poděkovala PhDr. Veronice Laufkové, Ph.D. za inspirativní vedení této práce, cenné rady a laskavá přístup. Poděkování také patří mé rodině a přátelům za jejich bezmeznou podporu.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá čtenářskou recepcí díla Jarmily Glazarové *Advent*. Cílem této práce je charakterizovat dílo Jarmily Glazarové, se zaměřením na prózu *Advent*, interpretovat text a zjistit čtenářské recepce tohoto díla. V teoretické části je charakterizována tvorba Jarmily Glazarové, poté je charakterizováno samotné dílo *Advent*, doba a kontext jeho vzniku. V neposlední řadě jsou charakterizovány naratologické kategorie v *Adventu*, a to vypravěč, postavy, konkrétně Františka, Jura a Rozína, čas a prostor. Následně jsou rozebrány recepce tohoto díla literární kritikou.

Praktická část této bakalářské práce se zabývá čtenářskou recepcí *Adventu* třemi čtenářkami. Cílem tohoto výzkumu je zjistit, do jaké míry *Advent* oslovuje vybrané současné čtenářky a faktory, které to ovlivňují. Pro naplnění tohoto cíle byla zvolena metoda individuálního rozhovoru se třemi studentkami Gymnázia Rožnov pod Radhoštěm, tedy kvalitativní metoda sběru dat. Jejich odpovědi byly rozděleny do čtyř skupin, a to emoční odezva, naratologické kategorie, jazyk, literárně historický a literárně teoretický kontext. Z výzkumu vyplynulo, že u všech tří respondentek *Advent* vyvolal empatickou reakci a dílo každou respondentku do určité míry oslovilo.

Pátá kapitola navazuje na výzkum čtvrté kapitoly, pojednává o místě díla Jarmily Glazarové ve školní četbě, eventuálně kánonu české literatury. Dochází k závěru, že *Advent* je zastoupen ve školní četbě relativně málo a jeho zařazení do maturitních seznamů je místně ovlivněno.

KLÍČOVÁ SLOVA

Jarmila Glazarová, *Advent*, charakteristika literárního díla, čtenářská recepce, interpretace textu

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with reader's reception of the literary work *Advent* by Jarmila Glazarová. The aim of this thesis is to characterize the work of Jarmila Glazarová, with regard to the prose *Advent*, to interpret the text and gather readers' receptions of this work. In the theoretical part the work of Jarmila Glazarová is characterized, then the work *Advent* itself as well as the period and the context of *Advent*'s origin are characterized. Last but not least, narratological categories, like the narrator, characters, specifically Františka, Jura and Rozína, time and space are characterized. Subsequently, receptions of *Advent* by literary critics are analysed.

Practical part of this thesis is occupied with reception of *Advent* by three readers. The purpose of this research is to determine to what extent *Advent* speaks to contemporary readers and the factors that influence it. The method of individual structured interview, ergo, a qualitative method of data collection, with three students of Gymnázium Rožnov pod Radhoštěm was utilized in order to fulfil this purpose. Their answers were divided into three groups: emotional response, narratological categories, language, literary historical and theoretical context. The research showed that *Advent* invoked emotional reaction in all three respondents and, to some extent, spoke to all of them.

The fifth chapter of this thesis follows up on the research in the fourth chapter. It discusses the place of Jarmila Glazarová's work in school reading, alternatively, in canon of Czech literature. It concludes that *Advent* is not of frequent occurrence in school readings, its placement in graduation reading lists is influenced locally.

KEYWORDS

Jarmila Glazarová, *Advent*, characteristics of a literary work, reader's reception, interpretation of the text

Obsah

ÚVOD.....	8
1 CHARAKTERISTIKA LITERÁRNÍCH DĚL JARMILY GLAZAROVÉ.....	9
2 CHARAKTERISTIKA LITERÁRNÍHO DÍLA <i>ADVENT</i>.....	10
2.1 DOBA VZNIKU.....	10
2.2 KONTEXT VZNIKU DÍLA.....	12
2.3 NARATOLOGICKÉ KATEGORIE A JEJICH CHARAKTERISTIKA V <i>ADVENTU</i>	14
2.3.1 <i>Vypravěč</i>	14
2.3.2 <i>Postavy</i>	16
2.3.2.1 <i>Františka</i>	16
2.3.2.2 <i>Jura</i>	19
2.3.2.3 <i>Rozína</i>	21
2.3.3 <i>Časoprostor</i>	23
2.3.3.1 <i>Čas</i>	23
2.3.3.2 <i>Prostor</i>	24
3 OHLASY NA LITERÁRNÍ DÍLO <i>ADVENT</i>.....	27
4 ČTENÁŘSKÉ RECEPCE <i>ADVENTU</i>.....	31
4.1 METODOLOGIE.....	31
4.1.1 <i>Cíl a výzkumné otázky</i>	31
4.1.2 <i>Metody sběru dat</i>	31
4.1.3 <i>Charakteristika výzkumného vzorku</i>	32
4.2 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	33
4.2.1 <i>Emoční odezva</i>	33
4.2.2 <i>Naratologické kategorie</i>	34
4.2.3 <i>Jazyk</i>	35
4.2.4 <i>Literárněhistorický kontext a literárněteoretický kontext</i>	36
4.3 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ ČTENÁŘSKÝCH RECEPCÍ <i>ADVENTU</i>	36
4.4 ZÁVĚR VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	37
5 DÍLO JARMILY GLAZAROVÉ VE ŠKOLNÍ ČETBĚ, EVENTUÁLNĚ KÁNONU ČESKÉ LITERATURY.....	39
ZÁVĚR.....	41
SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ.....	43
PŘÍLOHA.....	47

Úvod

Román *Advent* se odehrává na Valašsku, tedy na místě, kde jsem celý život žila a vyrůstala, což byl také důvod, proč jsem se rozhodla o něm dozvědět více prostřednictvím mé bakalářské práce. Jejím cílem bude charakterizovat dílo Jarmily Glazarové, se zaměřením na prózu *Advent*, interpretovat tento text a zjistit čtenářské recepce tohoto díla. Aby však text bylo možné interpretovat, je nutné jej charakterizovat s ohledem na naratologické kategorie.

První kapitola této práce se bude zabývat obecnou charakteristikou děl Jarmily Glazarové. Její románová tvorba totiž není tak rozsáhlá, romány se do jisté míry svou tematickou výstavbou podobají a všechny tři se odehrávají na Moravě, dva na Horní Bečvě. Poté bude dílo *Advent* zařazeno do literárně historického kontextu 30. let 20. století. Hlavní část teoretické části se bude věnovat naratologickým kategoriím a jejich charakteristice v *Adventu*. V práci bude analyzován vypravěč, tři hlavní postavy a časoprostor. K charakteristice těchto naratologických kategorií budou využity dvě publikace, a to *Naratologie: Strukturální analýza vyprávění* a *Jak rozumět literárnímu vyprávění?* V neposlední řadě budou uvedeny příklady ohlasů literární kritiky na román *Advent*.

Aby byla tato práce propojena i s pedagogickou praxí, zaměří se její praktická část na čtenářskou recepci *Adventu* třemi čtenářkami na základě předem vybraných otázek, které byly považovány s ohledem na toto úspěšné propojení s teorií za důležité. Cílem tohoto výzkumu bude zjistit, do jaké míry *Advent* oslovuje vybrané současné čtenářky a faktory, které to ovlivňují. Nebudou tedy zjišťovány interpretace tohoto díla, výzkum se zaměří opravdu na čtenářskou recepci. Pro tuto výzkumnou sondu budou vybrány tři čtenářky, studentky Gymnázia Rožnov pod Radhoštěm. S každou z nich bude veden individuální strukturovaný rozhovor. Na tuto kapitolu bude navazovat kapitola poslední, a to dílo Jarmily Glazarové ve školní četbě, eventuálně v kánonu české literatury.

1 Charakteristika literárních děl Jarmily Glazarové

Beletristická tvorba Jarmily Glazarové popisuje dramatické a tragické osudy vesnických žen, využívá slezského a valašského nářečí a líčí prostředí slezských a beskydských vesnic. Úzký okruh postav je vždy dominován ženskou hrdinkou, která touží po naplněné lásce.¹ Prvotina *Roky v kruhu*, která pro autorku sloužila jako nástroj, jak se vyrovnat se smrtí svého manžela, na první pohled popisuje idylický, láskyplný domov, kde vládne rodinné štěstí. Postupem času však zjišťujeme, že tomu tak není. Zuří hospodářská krize, lidi obklopuje bída, zoufalství a úzkost.² V pozadí tohoto díla stojí cykličnost přírody a rutinní život ve slezských Klimkovicích. Následná díla se vyznačují lyričností a dramatičností se zřetelem na sociální a etnografické prvky. Autorka v nich zachycuje psychické procesy postav a jejich duševní dilemata. Romány *Vlčí jáma* a *Advent* popisují nerovnoměrné manželství a osud ženy, jejíž láska je nenaplněná. V *Adventu* se autorka na pozadí detailního a barvitého líčení proměn přírody a každodenních rituálů valašského lidu zaměřuje na téma mezilidských vztahů, pramenících ze zloby, krutosti a podlosti postav.³ Poznatky z šestiletého pobytu na Horní Bečvě Glazarová shrnula do národopisu *Chudá přadlena*, kde dokumentuje lidský úděl komunity horalů od narození až do smrti.⁴

Po druhé světové válce se pozornost Jarmily Glazarové obrátila k publicistice.⁵ Jelikož velice prožívala budování socialistické ideologie, propůjčila tomu i svou tvorbu. V souboru reportážních statí *Ani dálka, ani cizina* popisuje své dojmy z cest po Sovětském svazu, Číně, Polsku, Německé demokratické republice či Maďarsku. Soubor článků a reportáží *Píseň o rodné zemi* zachycuje autorčinu lásku k vlasti a nadšení z budovatelského nástupu.⁶ Její poslední vydanou knihou je *Místopis srdce*, soubor, který svědčí o čtenářské zkušenosti autorky, jejímu vztahu k tradici a tvůrčí inspiraci.⁷

¹ *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. Copyright © [cit. 05.02.2023]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=328>

² BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. Praha: Československý spisovatel, 1979, str. 44

³ *Slovník české literatury po roce 1945*

⁴ MRAVCOVÁ, Marie a Hana BLAŽEJOVÁ. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940*. Ostrava: Profil, 1987, str. 66-70

⁵ *Slovník české literatury po roce 1945*

⁶ BURIÁNEK, str. 105-118

⁷ *Slovník české literatury po roce 1945*

2 Charakteristika literárního díla *Advent*

2.1 Doba vzniku

Román *Advent* byl vydán roku 1939. Tou dobou nebyla situace v Československu ani ve světě příznivá. Třicátá léta byla poznamenána celosvětovou hospodářskou krizí. V Československu sice nastoupila později, ovšem o to silněji také udeřila. Rostla nezaměstnanost, horšila se životní úroveň většiny obyvatelstva, lidé zažívali bídu a hlad. Tato tísnivá situace vyvolala sociální nepokoje, demonstrace dělnictva a stávkový. V průběhu roku 1934 však začaly sociální konflikty ustupovat, ovšem zvyšovalo se napětí v politické oblasti. Sítila podpora komunistů, krajně pravicové i fašistické proudy, rostl nacionalismus.⁸ Krize zasáhla také hospodářství v německém pohraničí, což způsobilo nezaměstnanost i německého obyvatelstva. Německým firmám bylo rovněž přidělován také menší počet zakázek než těm českým, což ještě prohlubovalo zhoršující se vztah německého pohraničního obyvatelstva k Československu.⁹ Situaci nepomáhal ani nástup nacismu k moci v sousedním Německu a založení Sudetoněmecké strany Konrada Henleina, která usilovala o „rozšíření svého vlivu na veškeré německé obyvatelstvo českých zemí.“¹⁰

Parlamentní volby roku 1935 ukázaly sympatii právě pro Sudetoněmeckou stranu, kterou volilo více než dvě třetiny německých občanů. Toho roku také ze zdravotních důvodů abdikoval prezident Masaryk a jeho nástupcem se stal Edvard Beneš. Krize demokracie se však prohlubovala, což potvrzoval i nástup autoritativních a fašistických režimů v řadě států Evropy, kterými bylo v průběhu roku 1937 Československo obklíčeno. Vnitřně chtěla československý stát rozebrat SdP, aby mohla vytvořit záminku pro zásah Německa.¹¹ Československá vláda si byla vědoma nebezpečí, které z Německa hrozilo a situace se ještě zhoršila, když Henlein předložil svůj *karlovarský program*, který by znamenal „vytvoření samosprávného sudetského území v českém pohraničí, provázené svobodou hlásat nacistický světový názor.“¹² To vyústilo k vyhlášení částečné mobilizace a o tři měsíce později, v září

⁸ PÁNEK, Jaroslav a Oldřich TŮMA. *Dějiny českých zemí*. Vydání druhé, doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3994-9., str. 430-431

⁹ ŠAROCHOVÁ, Gabriela V., Pavel BĚLINA, Jiří KAŠE, Jan Pavel KUČERA a Jaroslav CUHRA. *České země v evropských dějinách*. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-795-5., str. 67-68

¹⁰ PÁNEK, str. 431-432

¹¹ Tamtéž, str. 431-432

¹² ŠAROCHOVÁ, str. 93

1938, k mobilizaci všeobecné. Tlak Německa však byl příliš velký a západní velmoci se Československo rozhodly ve vidině zabránění války obětovat. 29. září 1938 podepsali zástupci Francie, Velké Británie, Německa a Itálie mnichovsku dohodu a pohraniční oblasti Československa byly odevzdány do rukou Hitlera.

Nastalo období druhé republiky. Prezident Beneš hned 5. října 1938 abdikoval a zanedlouho se uchýlil do Velké Británie. Do úřadu byl zvolen Emil Hácha.¹³ 14. března 1939 vznikl samostatný Slovenský stát a o den později začali Němci postupně obsazovat celé území Čech a Moravy. Z Pražského hradu pronesl večer Adolf Hitler projev k německým občanům. 16. března byl zřízen Protektorát Čechy a Morava, v jehož čele stál Hitlerem jmenovaný říšský protektor Konstantin von Neurath.¹⁴ Začala perzekuce Židů, zatýkaní nepohodlných občanů, bylo vydáváno jedno nařízení za druhým. Vše vyvrcholilo začátkem druhé světové války, 1. září 1939.

¹³ ŠAROCHOVÁ, str. 95-97

¹⁴ PADEVĚT, Jiří. *Kronika protektorátu: represe, rezistence, holokaust, státní a okupační správa, kolaborace, bojové operace, kultura, všední život*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3203-4., str. 11-22

2.2 Kontext vzniku díla

Významným žánrem dvacátých a třicátých let 20. století byla baladická próza, která reagovala na dobovou krizi a s ní související bídu, hlad, nezaměstnanost a hrozbu válečného konfliktu. Popisovala tragický úděl jedince v současném světě. Hrdinové jsou většinou vinní tím, že touží po práci, obživě a důstojnosti, v průběhu díla je poznamenává krivda, bezpráví a neštěstí, trpí izolovaností a pocitem vlastní nicoty. Příběh většinou končí jejich smrtí.¹⁵ Nejvýraznějšími realizacemi baladické prózy je *Stín kapradiny* Josefa Čapka, novela, která využívá žánr pytlácké povídky, zbojnická legenda *Nikola Šuhaj loupežník* Ivana Olbrachta a také modernistický román *Hordubal* Karla Čapka.¹⁶

Pro meziválečné období a 30. léta byl klíčový také sociální román. Věnuje se aktuální sociální problematice, chce podat co nejkomplexnější obraz současné společnosti v konkrétní fázi své existence a řešit aktuální společenské problémy. Často má podobu generačního románu, jelikož sleduje osudy jedné rodiny nebo několika rodin, které jdou paralelně podél sebe nebo se nějakým způsobem prolínají. Asi nejznámější a nejvýznamnější sociální romány napsaly ženy – jsou to *Haldy* Anny Marie Tilschové, *Siréna* Marie Majerové a *Lidé na křižovatce* Marie Pujmanové.¹⁷

Vlivem psychoanalytické teorie (Freudovské psychologie) se autoři ve svých dílech začali zabývat také psychologickou stránkou postav. Zachycovali duševní stav hrdiny, rozpolcenou osobnost, psychologické poruchy, halucinace, sny či existenciální problémy, „jimiž umělci reagovali na rostoucí tíseň doby.“¹⁸ Ve 30. letech má tedy své místo v literatuře i psychologický román. Tomuto žánru už se na začátku století věnovala Božena Benešová, která viděla konflikt mezi jedincem a společností jako neřešitelný. Věřila, že každý je totiž determinován sociálním prostředím, ve kterém vyrůstal a které mu nedalo dostatečnou výchovu na to konfliktu čelit. Hrdinové jejich románů *Člověk*, *Úder* či *Tragická duha* obstojí pouze vyřeší-li svůj vnitřní rozpor.¹⁹ Na tvorbu Boženy Benešové navázala

¹⁵ ZEMAN, Milan. *Poetika české meziválečné literatury: (proměny žánrů)*. Praha: Československý spisovatel, 1987. Kritické rozhledy., str. 242

¹⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X., str. 43

¹⁷ Tamtéž, str. 634-635

¹⁸ Tamtéž, str. 557

¹⁹ ZEMAN, str. 215-216

právě i Jarmila Glazarová svým druhým románem *Vlčí jáma* a později také *Adventem*. Vyvrcholením návaznosti na tradiční psychologickou prózu je dílo Jaroslava Havlíčka²⁰, a to především jeho román *Petrolejové lampy* a jeho druhý román *Neviditelný*, který analyzuje osobnost vyšinutého člověka a rodinu, kde je psychická choroba dědičná. Hlavním problémem je zde otázka dobra a zla.²¹

Z jiného úhlu pohledu se psychologické próze věnoval také Egon Hostovský, který využíval poznatků hlubinné psychologie. Ve svých dílech *Případ profesora Körnera* či *Cizinec hledá byt* se věnoval tématu „*odcizení jedince v moderním chaotickém a zmechanizovaném světě, ohrožujícím jeho identitu.*“²² Za rozmachu hlubinné psychologie tvořil také Karel Čapek svou noetickou trilogii. Hlavně v závěrečném *Obyčejném životě* je čtenář svědkem sebepoznávání hlavního hrdiny, který na začátku díla idylicky líčí své dětství, ovšem postupem času dochází k dezintegraci jeho osobnosti, narušení harmonického vývoje a zpochybnění celého předchozího vyprávění.²³ Všechny tři romány však pojí „*otázka: jaký je člověk? Jsme vůbec schopni poznat jeho život a proniknout do jeho nitra?*“²⁴

Za jeden z nejzajímavějších románů roku 1940 bylo čtenářskou anketou označeno *Černé světlo* Václava Řezáče. Ten ve svém díle zachytil rozpad nitra jedince a popsal jeho vnitřní stavy a komplexy.²⁵

²⁰ MOCNÁ, str. 557

²¹ MLISOVÁ, Nella. *Hlavní téma: psychologická próza: (sborník příspěvků z Laboratoře psychologické prózy, konané v Hradci Králové 21.-22. září 1993)*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1994. ISBN 80-7041-049-3., str. 31-33

²² MOCNÁ, str. 557-558

²³ Tamtéž, str. 558

²⁴ ZEMAN, str. 222

²⁵ Tamtéž, str. 226

2.3 Naratologické kategorie a jejich charakteristika v *Adventu*

2.3.1 Vypravěč

Pro analýzu vypravěče existuje spousta přístupů. Tato bakalářské práce se však bude držet strukturalistického pojetí, které vypravěče rozděluje na heterodiegetického a homodiegetického. Heterodiegetický vypravěč je takový vypravěč, který není součástí fikčního světa, zatímco homodiegetický vypravěč součástí fikčního světa je, ať už jako hlavní postava či jako pozorovatel.²⁶

V *Adventu* čtenář postavy poznává jak zvnějšku, tak i zevnitř, což platí především pro Františku. Vypravěč zprostředkovává její samomluvu, vnitřní monology, dává čtenáři nahlédnout do jejího myšlení, vnímání a emocionálních reakcí.²⁷ Události fikčního světa jsou čtenáři známy především z Františčininy perspektivy, což by napovídalo přítomnosti heterodiegetického vypravěče. Pouze v jednom případě má čtenář možnost nahlédnout do nitra jiné postavy, a to Františčininy matky. „*Toto je tedy moje Františka. Větší než já. Ovšem, já se shýbám, kdežto ona je rovná.*“²⁸

Heterodiegetický vypravěč sděluje Františčininy nevyřčené úvahy. „*Kde je Metod v noci a mrazu? Proč nespí doma pod tvou ochranou? Co se stalo za těch dvanáct roků, že je u tebe nedobrovolným hostem, vězněm, nespolehlivým čeledínem, špatným žákem, hubatým výrostkem a tulákem?*“²⁹ Čtenář se díky němu dozvídá motivaci jejich činů. „*Ta vidina, která ji pronásleduje na každém kroku, která ji důsledně olupuje o každou radost, která ji ani v této chvíli, ani v této chvíli nešetřila. [...] Františka se rozpráhne a hodí lucernu do sena směrem k přeludu.*“³⁰ Vypravěč čtenáři také sděluje Františčininy úmysly. „*Františka však už nechce zpět na Javorovou, nedá se přemluvit, zůstane už dole, doma s Metodem.*“³¹ Františka však není postavou vyprávěcí, představuje fokální postavu, ohnisko, skrze které je fikční svět vnímán. Jedná se tedy o tzv. fokalizované vyprávění, dříve také známé jako vypravěč

²⁶ KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. V Praze: Dauphin, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2., str. 128-129

²⁷ BURIÁNEK, str. 78

²⁸ GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 11. vyd., v Čs. spis. 6. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966., str. 18

²⁹ Tamtéž, str. 156

³⁰ Tamtéž, str. 179

³¹ Tamtéž, str. 129

reflektor.³² Ten je přítomen hlavně v retrospektivního pasážích, kdy Františka přemítá o vině, víře a Metodovi.³³ „*Jak mohla dovolit, jak mohla strpět, aby mu nadávala taková Rozína!*“³⁴

Heterodiegetické vyprávění v *Adventu* má také místy povahu retrospektivní, vypravěč totiž informuje o událostech minulosti tak, jak se staly a jemu byly známy.³⁵ „*Tak tomu bylo ještě potřikrát, když se Jan vrátil po odchodu záletníků nebo když se mu během týdne hodilo sběhnout z polany dolů.*“³⁶ Heterodiegetičnost se také projevuje i tím, že vypravěč události komentuje a hodnotí. „*Kupodivu, jak mnoho lidí musí člověka výmluvně přesvědčovat o tom, co je pro jeho štěstí.*“³⁷ Ve svých promluvách užívá valašského nářečí, tedy jazyka prostředí, kde se příběh odehrává. „*Františka se dlouze dívá na ogara.*“³⁸ V díle je rovněž užíván historický prézens, což potvrzuje fakt, že vypravěč není postavou fikčního světa.³⁹ „*Gazděna vztáhne ruku, aby povytáhla knot. Její pohled však zabloudí do šera zápeci. Ruce se impulzivně vztáhnou po spícím těle jak hádě pružném a tenkém.*“⁴⁰

³² HRABAL, Jiří, *Jak rozumět literárnímu vyprávění?* Praha: Nová škola, 2021, str. 66

³³ VLASÁKOVÁ, Lucie. *Žánrové zařazení románu Jarmily Glazarové Advent*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2021. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/125568/130301703.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, str. 43

³⁴ GLAZAROVÁ, str. 163

³⁵ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 130

³⁶ GLAZAROVÁ, str. 28

³⁷ Tamtéž, str. 52

³⁸ Tamtéž, str. 162

³⁹ KOMBEREC, F. - LAUFKOVÁ, V. (2022): Didaktická narativní transformace: potenciál tvořivého psaní při poznávání literárního díla. *O dietati, jazyku, literatuře*, roč. 10, č. 1, str. 35

⁴⁰ GLAZAROVÁ, str. 7

2.3.2 Postavy

Advent prezentuje především tři hlavní hrdiny, kteří se liší věkem, povahou, postavením ve společnosti a úlohou v příběhu.⁴¹ Hybateli děje je zejména trojúhelník Františka, Jura a Rozína. Ostatní postavy, které se v díle vyskytují, jsou epizodické, v ději tedy nesetrvávají delší dobu a slouží pouze k dokreslení prostředí příběhu.

Postavy budou analyzovány dle charakteristiky Jiřího Hrabala. Vždy bude zmíněno jméno postavy, její vzhled, co ji obklopuje a skrze co ji můžeme lépe poznat. Dále bude postava popsána skrze nějakou charakterizační událost, z níž poznáváme její povahu, dle jejích promluv a v neposlední řadě dle promluv ostatních, včetně vypravěče.⁴²

2.3.2.1 Františka

Postava Františky je plastická, dynamická, v průběhu díla se mění z postavy, která je pasivní, na postavu, která jedná. Převážnou část díla je to totiž postava, která je dějem vláčená a většina toho, co by chtěla udělat, se odehrává v jejích vnitřních monolozích. Děj posune vpřed až na samotném konci díla, kdy upálí Juru a Rozínu. Dle terminologie Daniely Hodrové je Františka postava hypotéza.⁴³ Její jméno se dozvídáme na konci první kapitoly z úst Jury. „*Pojď domů, Františko.*“⁴⁴ Do té doby o ni vypravěč mluví jako o gazděně či selce. Františka má černé oči, což se čtenář dozvídá z úst postavy Jana („...*ukaz své černé a krásné oči!*“⁴⁵), i vlasy, což čtenáři sděluje vypravěč. „*Lampa svítí na bílou pěšinku uprostřed černých vlasů, na zlatě snědé hebké tváře s obloučky černých řas, na chvějící se bledá ústa.*“⁴⁶ Vzhledem i osudem však Františka připomíná pannu Marii. „*Panna Maria porodila své dítě, jak ona [Františka] porodí to své.*“⁴⁷ I její mateřská láska byla bolestná a v průběhu celého díla je podrobena velké zkoušce.⁴⁸

⁴¹ BURIÁNEK, str. 72

⁴² *Učíme se příběhem III*, Program pro 8. a 9. ročník [online]. Praha: Listen a Baobab, 2021 [cit. 2023-07-08]. ISBN 978-80-907624-7-3. Dostupné z: https://new.ctenarskekluby.cz/storage/app/media/naratologie/pracovni_sesit_UPIII.pdf, str. 4-5

⁴³ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 67

⁴⁴ GLAZAROVÁ, str. 14

⁴⁵ Tamtéž, str. 28

⁴⁶ Tamtéž, str. 7

⁴⁷ Tamtéž, str. 34

⁴⁸ MRAVCOVÁ, Marie a Hana BLAŽEJOVÁ. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940.*, str. 88-90

Františka je chudá dívka, která pochází z velice skromných poměrů. To se čtenář dozvídá skrze vypravěčovu charakteristiku její maminky, která „byla uzavřená, udřená a mrzutá z veliké chudoby, z třinácti porodů a ze svých devíti dětí.“⁴⁹ Sama Františka ve svém vnitřním monologu to potvrzuje. „Nic nemám, z tolika dětí, nic nejsem a nikdy nic nebudu mít.“⁵⁰ Ve vnitřním monologu paní Plesníkové je Františka také přímo charakterizována. „V těch jejích stoudných a mírných očích choulí se žňová pŭlnoc, odevzdaná a štědrá.“⁵¹ Františka je také velice obětavou matkou. „Všim chtěla vykoupit Metodovi domov a řádnou výchovu, rovný a dobře řízený růst.“⁵²

Postava Františky je velice zbožná žena. „Vítaj, převítaj, vodičko čistá, tečeš od Pána Ježíše Krista. Obmýváš břehy i kamení, obmyj mne, hříšné stvoření.“⁵³ Už její jméno má náboženský původ – dávali si jej všichni lidé, kteří následovali příklad svatého Františka z Assisi.⁵⁴ Důležitou součástí díla jsou i Františčinu vnitřní monology, ve kterých rovněž rozmlouvá s bohem. „Podivný Bože, kterak je možno se neotázet, proč nás tak týráš? Seno je černé v plástech i v babinci a my se v potu dřeme pro tvůj výsměch? A já mám mít dítě, když je Jan zabítý a nemůže se mne ujmout a ty mi nepomůžeš?“⁵⁵ Některá její vyznání bohu jsou podobná modlitbě, místy se však i rouhá.⁵⁶ „Františka pozoruje se smutkem, bojí se to vůbec pojmenovat a nechává to jen temným pocitem beze jména, že se jí modlitba začíná protivit, že začíná zlostně nenávidět každý projev nábožnosti.“⁵⁷

Jednání Františky v průběhu díla je řízeno řádem prostředí, kde žije. Když se Františka stala svobodnou matkou, začal její boj se sociálním řádem, tedy vesnicí, ve které se stala vydědencem.⁵⁸ „...závitka, závitka je z ní, odsouzená pro smích, navěky na pranýři. Ogaři jak se budou šklebit a děvčata co si pomyslí, její rovesnice, mezi nimiž už nebude pro

⁴⁹ GLAZAROVÁ, str. 17

⁵⁰ Tamtéž, str. 22

⁵¹ Tamtéž, str. 18

⁵² Tamtéž, str. 39

⁵³ Tamtéž, str. 25

⁵⁴ KNAPPOVÁ, Miloslava. Jak se bude vaše dítě jmenovat?: původ, význam, pravopis, výskyt a obliba, kalendář : informace o jménech afrických a asijských. 6., aktualizované a podstatně rozšířené vydání. Praha: Academia, 2017. ISBN 978-80-200-2656-9., str. 191

⁵⁵ GLAZAROVÁ, str. 29

⁵⁶ MRAVCOVÁ, MARIE. Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové., str. 140-141

⁵⁷ GLAZAROVÁ, str. 150

⁵⁸ BURIÁNEK, str. 83

ni místa.“⁵⁹ Řád vesnice Františce neustále připomíná její matka. Když Františka utekla z Javorové, „...znovu a znovu stáčí řeč na manželský slib a povinnost, na odpovědnost a následky, na pozdní lítost a boží trest.“⁶⁰ Navíc z vypravěčovy promluvy se dozvídáme, že jak čas na Javorové plyne, Františka je „...spoutána dlouholetým návykem služby, návykem mlčet, nevzpírat se a poslouchat.“⁶¹ Vždy jednala ve prospěch tradiční křesťanské morálky vesnice.

Františka je objektem dění, postupem času však zabírá aktivnější postoj. Myšlenky a scénáře, které se jí po dobu celého díla odehrávají pouze v mysli, totiž v závěru vyvrcholí radikálním činem, kdy Františka ztrácí kontrolu nad svým jednáním. „*Vrahu, který ho máš na svědomí, který máš na svědomí mne, prolhaný, zbabělý, falešný starý vrahu!*“⁶² „...Františka nevidí ani neslyší [...] a hrabe jako zvíře všemi čtyřmi končetinami...“⁶³

V průběhu díla postava Františky nepromlouvá přímou řečí do takové míry jako promlouvá ve svých vnitřních monologích, ve kterých je k sobě velice kritická. Hledá v nich viníka svého trápení, kterého nakonec nachází také sama v sobě. „*Ach, kdo je vinen! Není vinna ona, že Metod žije? Není-li Metod vinen vši její útrapou?*“⁶⁴ Postava Jury o Františce zprvu říká, že je „...taká dělná, pracovitá. Taková žena by věru byla dobrú pomocnicú.“ Po svatbě o ní však promlouvá jinak. „*Robo, ty si desateré neštěstí, hned ťa kopnu do řiti, nemohlas poslechnúť?*“⁶⁵ Františka dlouho mlčí, ale později jej konfrontuje, její vztah k Jurovi se zhoršuje. „*Och, Juro, na cos ňa tu ved hóre, řekni mi, cos ňa tu véd! Co sem u tebja, dyž si móžeš myslet' o mně, že kradu?*“⁶⁶ Zato Rozína Františku přímo nenávidí, což je vypravěčem naznačeno hned při jejich prvním setkání. „*Setká se s planoucím pohledem hada, břitkým a záštiplným, s čišící nenávistí, která ji protne a přibije na místě.*“⁶⁷ Rozína Františku později oslovuje „*ty fajnová fojtko*“⁶⁸, má o ní nevalné mínění. „*Tož baže je blázen,*

⁵⁹ GLAZAROVÁ, str. 29

⁶⁰ Tamtéž, str. 128

⁶¹ Tamtéž, str. 107

⁶² Tamtéž, str. 176

⁶³ Tamtéž, str. 178

⁶⁴ Tamtéž, str. 40

⁶⁵ Tamtéž, str. 105

⁶⁶ Tamtéž, str. 122

⁶⁷ Tamtéž, str. 58

⁶⁸ Tamtéž, str. 116

*jednak vám to povědám! To ste si, chudáku, dali s takú hlúpú robu.*⁶⁹ Františka se s ní snaží navázat vztah, ale marně. *„Proč si, Rozíno, na mňa taková?”*⁷⁰ Nevole mezi nimi se stupňuje, v gradujícím konci díla Františka oslovuje Rozínu *„Ach, ty metlo...”*⁷¹

2.3.2.2 Jura

Postava Jury je plochá, v průběhu vyprávění se nemění. Jeho jméno se čtenář dozvídá z úst postavy Františky, která ve své mysli vzpomíná na příhodu o Jurových ztracených hodinkách. *„Juro, máš doma své hodinky?”*⁷² Do té doby o něm vypravěč mluví jako o gazdovi. Dle terminologie Daniely Hodrové je tedy Jura postava definice.⁷³ Vypravěč sděluje, že Jura má hnědé oči, prošedivělý plnovous, je plešatý. *„Nad vysokou pruhovanou duchnou se zvedne vysoká lysina v tmavém věnečku vlasů...”*⁷⁴ *„Hnědé oči podivně teple a jasně zářily nad hustým a prošedivělým plnovousem.”*⁷⁵ Vzhledem připomíná Boha, obzvláště ve Františčiných představách. *„Gazda stojí nad ním [Metodem] s vousy mnohem delšími než ve skutečnosti, s bílým plnovousem [...], s očima většíma, nežli skutečně má, dobrotivýma a nadpozemskýma...”*⁷⁶ *„[Františka] vstoupá vzhůru na Javorovu, vysokou horu, neboť její Pán od země k sobě táhne ji vzhůru.”*⁷⁷

Jméno Jiří znamená „rolník“, „zemědělec“.⁷⁸ Postava Jury je sedlák, který se ve fikčním světě těší vysokému postavení. *„Docházel do myslivny a tady prokazovali největšímu sedlákovi v okolí patričnou čest.”*⁷⁹ Od ostatních postav se tedy čtenář ani nedozvídá, jaký je, protože všechny zajímá pouze jeho status. *„Sedlák z Javorové, Ježíš Maria, Františo, oběma rukama! Oběma rukama, ani chvíli sa rozmýšlat.”*⁸⁰ *„Je už tólej let vdovcem.”*⁸¹ On sám se svým majetkem obzvláště při namlouvání Františky netají.

⁶⁹ GLAZAROVÁ, str. 93

⁷⁰ Tamtéž, str. 83

⁷¹ Tamtéž, str. 177

⁷² Tamtéž, str. 177

⁷³ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 67

⁷⁴ GLAZAROVÁ, str. 7

⁷⁵ Tamtéž, str. 48

⁷⁶ Tamtéž, str. 52

⁷⁷ Tamtéž, str. 54

⁷⁸ KNAPPOVÁ, str. 221

⁷⁹ GLAZAROVÁ, str. 48

⁸⁰ Tamtéž, str. 51

⁸¹ Tamtéž, str. 52

„A mám veľký grunt. Mám osum krav a koně a všetko hospodárství. Mňéla bysi všeho dost.“⁸² Z jeho promluv se však čtenář dozvídá, že je velice nedůtklivý. „Nikdo nebude Podešvovi v hospodárství neco vyčítat' a uvád'at je v posměch.“⁸³ Nemá špetku trpělivosti. „Oh, já by ho roztrh, teho chachara!“⁸⁴ Sliby, které Františce dal, nedodržel. „Tolik po ní toužil, tak spěchal se svatbou, tolik nasliboval a tolik miloval – první noci.“⁸⁵

Víra se u Jury vymezuje jen na slova, nikoli na činy. To je potvrzeno vypravěčem. „[Františka] Žasne vždy znovu nad nemyslicí, nepravou nábožností mužovou, která sídlí jen na jeho jazyku.“⁸⁶ Sám Jura se však považuje za zbožného. „Oni přecaj věd'á, dustójný pane, že sem dobrý křesťan, mám z celej farnosti nejdálej do kostela a dycky sem prvni.“⁸⁷ Vypravěč ale sděluje, že na „...velikonoční večer se nemodlil, po svatbě taky ne.“⁸⁸ Navíc je postupem času odkryto, že má sexuální poměr s Rozínou. On však pro omluvu čehokoliv špatného užívá právě „náboženských průpovědek, pseudomoudrostí, biblických citátů a ponaučení.“⁸⁹ Když ho Františka v seníku přistihne s Rozínou, Jura jí odpovídá: „Ale tož či je to cosi tak hrozného? Nedělaj zase, nedělaj! Pán Ježíš odpustil lotru na pravici, a ty sa budeš povyšovať nad Něho! Hříšníkom má sa odpúšťat'. Pán Bůh odpúšťá bez tolkých řečí, ale ty teho toli napovidáš.“⁹⁰ Náboženskou horlivostí si Jura chce pouze utvrzovat svou povýšenost.⁹¹ Poté, co Františka vydrhne ve světnici podlahu, Jura jí odpovídá: „Robo, robo, ty utrácáš čas. Ty sa povyšuješ a si neskromná. Kdo sa povyšuje, hřeší pýchú proti Bohu a pýcha peklem dýchá. A ta dlážka zhnije, budeš-li ju máčať.“⁹² Tato postava tedy jedná pouze ve prospěch sebe a je zdrojem jednání.

Na začátku Jura ve Františčiných představách nabyt „podobu starého hodného Boha z biblické dějepavy.“⁹³ Postupem času se opak stává pravdou. Již hned při prvním setkání Františce nitro našeptává, že je Jura „d'ábel, který s úsměvem stojí o krok za Kristem, obestírá

⁸² GLAZAROVÁ, str. 49

⁸³ Tamtéž, str. 77

⁸⁴ Tamtéž, str. 92

⁸⁵ Tamtéž, str. 118

⁸⁶ Tamtéž, str. 149

⁸⁷ Tamtéž, str. 66

⁸⁸ Tamtéž, str. 78

⁸⁹ MRAVCOVÁ, MARIE. *Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové*. str. 141

⁹⁰ GLAZAROVÁ, str. 133

⁹¹ BURIÁNEK, str. 76

⁹² GLAZAROVÁ, str. 74

⁹³ Tamtéž, str. 53

ho řasnatým pláštěm a přes rameno mu šeptá sliby stejně lákavé, pakliže padna, bude mu klaněti.“⁹⁴ Na konci díla Juru nenávidí. „*Vrahu, který ho [Metoda] máš na svědomjů, který máš na svědomjů mne, prolhaný, zbabělý, falešný starý vrahu!*“ K Františce se Jura neumí chovat, jeho povaha a okolnosti mu to nedovolují. „*Kdyby z něho nějakým zázrakem spadlo alespoň deset let, zdvihl by ji, odnesl zpátky, vykopl by Rozínu a urovnal i ten dvůr, nedala-li by jinak. A miloval by ji od rána do večera a od večera do rána.*“⁹⁵ Rozína se Jura bojí, nijak se před ní Františky nezastane. „...*naslouchá urážkám, dívá se na bezpráví a mlčí. Bojí se Rozíny.*“⁹⁶

2.3.2.3 Rozína

Postava Rozíny je plochá, v průběhu vyprávění se nemění. Dle terminologie Daniely Hodrové je tedy Rozína postava definice.⁹⁷ Její jméno se čtenář dozvídá z úst vypravěče v retrospektivní příhodě o Jurových ztracených hodinkách. Do té doby ji charakterizují hlavně její zrzavé vlasy. „*Nad lucernou završí hořící otep rezavých vlasů.*“⁹⁸ Rozína je vysoká, hubená, má pihy, symbolizuje ji zelená barva. „*Dveře se otevrou, vchází dlouhá kostnatá žena ve vlňáku.*“⁹⁹ „*Její zelený pihovatý obličej stále věřil...*“¹⁰⁰ Často ji vypravěč přirovnává k hadovi. „*Setká se s planoucím pohledem hada, břitkým a záštiplným.*“¹⁰¹ Na základě těchto znaků ji lze spojovat s křesťanskou podobou d'ábla.

Ve fikčním světě Rozína nemá dobrou pověst. „*Zcela jednoznačně však je Rozína prohlášena za potvoru a docela nestoudnou metlu.*“¹⁰² Už její vzhled napovídá tomu, že by mohla být vyčleňována ze společnosti a ostatní by na ni mohli pohlížet jak na podivnou, protože lidé se zrzavými vlasy byli ve středověku často obviňováni z čarodějnictví. Navíc to, že Rozína skutečně byla vyděděncem společnosti už od dětství, je potvrzeno ve Františčině vnitřním monologem. „*Dostala od Boha do vínku svůj vzhled i svou povahu.*“

⁹⁴ GLAZAROVÁ, str. 50

⁹⁵ Tamtéž, str. 84

⁹⁶ Tamtéž, str. 118

⁹⁷ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 67

⁹⁸ GLAZAROVÁ, str. 6

⁹⁹ Tamtéž, str. 58

¹⁰⁰ Tamtéž, str. 64

¹⁰¹ Tamtéž, str. 58

¹⁰² Tamtéž, str. 64

*Byla neradostná odmalička. Co zkusila za školní léta, co sama sobě nastrojila svízeli svou povahou, nutkavě štvána do záporů a svárů [...] Pak osiřela a potloukala se po těžkých službách...*¹⁰³ Její zahořklost tedy pramení v dětství, možná i z nenaplněné lásky k Jurovi. Nejasné totiž zůstává, zda si Rozína nedělala naděje na společný život s gazdou, u kterého je již jedenáct let služebnou. Už kmotra Františky totiž naznačuje, že s ním má poměr. *„Je tam už tolejš rokůch a ledaco sa mluví. Jistého neví nikdo nic, je tam tak daleko a sú tam tak sami bez susedůch. Ale šak právě proto, že sami.*“¹⁰⁴

Postava Rozíny jedná ve svůj prospěch, je zdrojem jednání. Konflikty, které naschvál vyvolává, posouvají děj vpřed. Vším svým jednáním se snaží zničit manželství Františky a Jury. *„Rozíně to zajisté bylo důkazem, že [...] její křečovitě snažení, rozbít toto manželství, vyznívá naprázdno.*“¹⁰⁵ Proto dělá Františce naschvály, napodobuje ji, prohlašuje ji za blázna, lhářku. *„Blázen, nemá všech pět pohromadě, dneskej též povídala, že máte chromé koně.*“¹⁰⁶ To, že se vdala za Juru, jí neustále vyčítá. *„Žereš tu na cizím aji s ogarem. Ty sa tu nemáš co roztahovať.*“¹⁰⁷ A když Františka odejde z Javorové, rozšiřuje o ní pomluvy. *„Pověst, kterou Rozína tak usilovně rozšiřovala, se posléze přece ujala.*“¹⁰⁸

Jura ji charakterizuje jako pracovitou a poctivou, zároveň i jako temperamentní. *„Je dělná a poctivá. Takového dřiča aby pohledal. [...] Je to raz stará dívka, mrzutá, leccos sa jí musí odpustit.*“¹⁰⁹ Františka se s Rozínou snažila navázat vztah, ale marně. Rozína pro ni nabývá symbol zla. *„Domov, poklid dnů bez ryšavého vtělení zla...“*¹¹⁰

¹⁰³ GLAZAROVÁ, str. 172

¹⁰⁴ Tamtéž, str. 52

¹⁰⁵ Tamtéž, str. 116

¹⁰⁶ Tamtéž, str. 83

¹⁰⁷ Tamtéž, str. 134

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 128

¹⁰⁹ Tamtéž, str. 58

¹¹⁰ Tamtéž, str. 127

2.3.3 Časoprostor

2.3.3.1 Čas

Narativní přítomnosti, tedy chvíle v čase fikčního světa, kterou při čtení pokládáme za momentálně probíhající, je v *Adventu* docíleno užitím přítomného gramatického času. Ten zintenzivňuje přítomnost okamžiku.¹¹¹ Události příběhu v *Adventu* jsou uspořádány achronologicky. Dílo zaznamenává dvanáct let, které se během jedné noci odehrávají ve vzpomínkách hlavní hrdinky.¹¹² Dochází k analepsím, tedy „*k vyprávění sledu událostí, které se staly ve fikčním světě ještě před těmi událostmi, o nichž už bylo vyprávěno.*“¹¹³ Ty dávají hlubší význam popisovaným událostem, protože vyprávění událostí vede k závěru, kde se stává tragédie. Jedná se o analepse vnitřní, sérii událostí, které se odehrávají před úvodní událostí výchozího narativu¹¹⁴, tedy oné zimní noci na Javorové, kdy Františka hledá Metoda. Jsou to analepse úplné, jelikož tato série událostí je na konci díla propojena s výchozím narativem.¹¹⁵ Příběh *Adventu* je vlastně časově zacyklen, jelikož začíná chvíli před hlavní katastrofou.

Tempo vyprávění v *Adventu* se zpomaluje a zrychluje. Chronologické líčení je nahrazeno dramatickými střetnutími a zrychlenými shrnutími, stejně jako zpomalujícími pasážemi, které prodlužují jedinou chvíli.¹¹⁶ Zpomalení je dosaženo zprostředkováním Františčiných myšlenkových pochodů během daného okamžiku děje, také popisy přírody, valašských tradic a v neposlední řadě rekapitulací událostí. Ke zrychlení dochází při kondenzaci času, což je nejvýraznější v části nazvané „život na Javorové“, kde je několik let zprostředkováno skrze významné události pouze jednoho zástupného roku.¹¹⁷ Františka tento čas prožívá velmi bolestně. „*Nad žádným žalem, nad žádným zklamáním se nezastaví čas v svém spění za zráním a naplněním ročních dob. Člověk je sám, zůstane sobě samému*

¹¹¹ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 106-107

¹¹² MRAVCOVÁ, Marie a Hana BLAŽEJOVÁ. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940.*, str. 80

¹¹³ HRABAL, *Jak rozumět literárnímu vyprávění?*, str. 28

¹¹⁴ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 111

¹¹⁵ Tamtéž, str. 112

¹¹⁶ MRAVCOVÁ, MARIE. *Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové.*, str. 134

¹¹⁷ Tamtéž

v plen, ale kolem jde vše vytčenou drahou v blaženém vzdání životu a řádu.“¹¹⁸ Frekvence *Adventu* je singulativní, události, které se staly jednou, jsou vyprávěny pouze jednou.¹¹⁹

V *Adventu* se uplatňují dva časy, a to čas sakrální a čas cyklický. Sakrální čas je důležitý i vzhledem k názvu díla, který je vysvětlen ve 21. kapitole. „...to všechno by bylo jen adventem, smutným adventem dalekého doufání a dalekého čekání na příchod spasitele.“¹²⁰ V křesťanském kalendáři je Advent časem, kdy se očekává příchod Krista. Františka tedy doufá, že spolu s Metodem na ně čeká lepší život. V době adventu se odehrává první a poslední kapitola, kdy Františka hledá Metoda. Jakmile jej na konci díla najde, advent končí.¹²¹ „Ano, ano, nad Betlémem vychází hvězda, skončil advent a andělé se sletují.“¹²² Spása tedy přišla. V díle jsou také důležitým svátkem Velikonoce. Během nich dojde k početí Metoda a poté také k Františčině první návštěvě na Javorové. Sakrální čas byl vybrán záměrně, protože postavy příběhu žijí v atmosféře posvátnosti a nábožnosti.¹²³ Čas cyklický se v *Adventu* také uplatňuje. Šest let Františčina sňatku s Jurou je popsáno jako průběh jednoho kalendářního roku, tedy čtyř ročních období. Na jaře se Františka provdá, v létě a na podzim prožívá všechna svá utrpení se synem a manželem na Javorové, v zimě pak dochází k završení jejího osudu.¹²⁴

2.3.3.2 Prostor

Zobrazení prostoru do velké míry souvisí s žánrovým zařazením díla.¹²⁵ *Advent* je žánrově rozkročen mezi sociální, psychologickou a baladickou prózou. Prvkem sociální prózy je zobrazení prostředí, kde panuje chudoba a je třeba tvrdá práce, čemuž Valašsko, prostředí *Adventu*, odpovídá. Autoři sociální prózy navíc prostor svých románů navštívili a život v něm pozorovali či se ho dokonce sami účastnili.¹²⁶ To platí i pro *Advent*, jelikož čerpá ze zkušeností, které Glazarová zažívala během svého pobytu v letech 1938–1944

¹¹⁸ GLAZAROVÁ, str. 94

¹¹⁹ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 120

¹²⁰ GLAZAROVÁ, str. 157

¹²¹ VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: o kompoziční výstavbě české prózy třicátých let 20. století*. Olomouc: Votobia, 2001. ISBN 80-7198-478-7., str. 222

¹²² GLAZAROVÁ, str. 180

¹²³ VŠETIČKA, str. 223-224

¹²⁴ Tamtéž, str. 224

¹²⁵ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 83-84

¹²⁶ MOCNÁ, str. 630

na Horní Bečvě. Autenticitu prostředí sociálního románu také umocňuje valašské nářečí a její dokumentární ráz.¹²⁷ V *Adventu* jsou to právě zvyky, tradice a práce valašského lidu, pojící se s různými ročními obdobími, jako jsou „*Velikonoce, první vyháňka, senoseč, žně, mlácení, zrání, poslední sklizně, sběr brambor, zimní znehybnění...*“¹²⁸, které jsou detailně dokumentovány.

Začátky kapitol velice často líčí, co se momentálně odehrává v přírodě a jaké období zrovna nastává. „*Františčino stažené hrdlo oněmí. Nikdo však nepostrádá jejich tichých písniček ve všeobecném ztišení velikonočního týdne. [...] Kladivo se nepohne a nižádný nástroj, který by kovově zazvučel.*“¹²⁹ Právě paralely mezi lidskými emocemi a přírodními událostmi, personifikace přírody a folkloristické prvky se často užívají v baladické próze.¹³⁰ Glazarová zachycuje každodenní život horalů na Valašsku a jejich sepětí se zvyky. „*Františka uklízí, její husté a lesklé černé vlasy splývají po zádech až na sukni, neboť v tu chvíli, kdy se zavázaly zvony, rozpletla děvčata své copy.*“¹³¹ Toto sepětí také napovídá přítomnosti idylického chronotopu.¹³² V *Adventu* je totiž kladen důraz na cykličnost času, na opakování ročních období, proměny přírody. Právě díky nim je možné, aby události několika let byly zhuštěny do jednoho ročního cyklu, který tak postupuje vpřed.¹³³

Prostorovým rámcem celého díla je Valašsko. Přesto se v *Adventu* mísí reálný prostor s fikčním. Začátek díla se odehrává v Javorové, což je smyšlená vesnice v okolí Horní Bečvy, stejně tak jako Františčina domovská vesnice Mečová. V průběhu díla je však odkazováno i k reálným místům. „*Daleké protější svahy chytají do bílých plachet odlesk svatozáře, vyhasínající kolem široké hlavy Radhoště. Hrot Čertových Mlýnů a Kněhyně, hřbet Smrku a špička Lysé hory, vdechnuty na zelené sklo nebe, ztuhly...*“¹³⁴

V *Adventu* se objevuje prostor typu cesta. Čtenáři se otevírá pouze ten prostor, kam se pohybuje Františka.¹³⁵ „*Každé druhé soboty, za tmy ještě, se Františka vydává do Rožnova*

¹²⁷ MOCNÁ, str. 630

¹²⁸ MRAVCOVÁ, MARIE. *Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové.*, str. 139

¹²⁹ GLAZAROVÁ, str. 24

¹³⁰ ZEMAN, str. 251

¹³¹ GLAZAROVÁ, str. 24

¹³² KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 90

¹³³ MRAVCOVÁ, MARIE. *Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové.*, str. 139

¹³⁴ GLAZAROVÁ, str. 12

¹³⁵ HRABAL, *Jak rozumět literárnímu vyprávění?*, str. 36

odevzdat práci.“¹³⁶ Prostor je vyprávěn aperspektivně. Ohnisko, ze kterého je zobrazen, totiž není jasné.¹³⁷ „Den se krátí. Kam se jen podíváš horách i po údolích, všude šedo. Šedivé mraky, šedá vzdušná pára mlh, šedivé praporečky dýmů, vlající nad žertvami uprostřed políček poslední sklizně.“¹³⁸ Dílo začíná „in media res“, tedy uprostřed děje, který čtenáři zatím není známý¹³⁹, ale zároveň je čtenář svědkem události, příhody s hodinkami, která se odehrává až na samém konci celé retrospektivní pasáže. Ta se však zatím ještě nezačala odvíjet, čímž je zesíleno napětí.¹⁴⁰

¹³⁶ GLAZAROVÁ, str. 33

¹³⁷ HRABAL, Jiří. *Perspektivizace narativního prostoru*. Slovo a smysl [online]. [cit. 2023-07-01]. Dostupné z: <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/399>

¹³⁸ GLAZAROVÁ, str. 114

¹³⁹ KUBÍČEK, HRABAL a BÍLEK, str. 94-95

¹⁴⁰ MRAVCOVÁ, MARIE. *Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové.*, str. 134

3 Ohlasy na literární dílo *Advent*

Dobová kritika o román ihned po jeho vydání projevila velký zájem.¹⁴¹ Formalista František Všeticka *Advent* prohlásil za autorčin „nejlepší román“¹⁴². František Götz zase za „dílko krásné a silné.“¹⁴³, ve kterém Jarmila Glazarová ukázala „naplno své značné epické nadání a vyrostla na romanopisce silného dechu, neboť spojila v něm vyspělé umění kresby ženského osudu s originální stavbou, jež je přímo matematicky vypočítána...“¹⁴⁴ Miroslav Petříček, žák Jana Patočky, *Advent* viděl jako „neobyčejně pronikavou společenskou studii, zachycující s bolestnou přesností fakt nejbezostyšnějšího vykořisťování ženy a dokonce i dítěte.“¹⁴⁵ Literární historik Drahomír Šajtar, který se dlouhodobě zabýval tvorbou Petra Bezruče, Glazarovou považoval za „spisovatelku skutečného formátu“¹⁴⁶, která podniká v *Adventu* podniká „citový ponor do skutečnosti“¹⁴⁷.

Karel Polák ocenil, že si Jarmila Glazarová pro svůj román vybrala právě valašský lid. „Z řeči pak roste obraz kraje a lidu, jakých je dosti málo v české literatuře. [...] Všechno tak samo sebou patří k ději, který se sice mohl odehrát všude, ale pravdivosti nabývá jenom tím, že má tak bezpečnou lokaci na malém zapadlém úseku Beskyd.“¹⁴⁸ A. M. Píša zase pozitivně hodnotil to, jak se prostor románu promítá do charakteristiky postav. „Glazarové není ten kraj [Valašsko] pouhou kulisou, zajímavou ať národopisně, nebo přírodním kouzlem: povahy i osudy jejích postav vyrůstají z něho nejedním kořenem, už takto nebývajíce typických rysů.“¹⁴⁹

Kritici také poukazovali na komplikovanou a „důsledně promyšlenou kompoziční výstavbu“¹⁵⁰ románu. František Götz dokonce tvrdil, že kompozičně je toto dílo kosmopolitního rázu. „Tento souzpěv vzrušených okamžiků zoufalé matky s rozvíjejícím se

¹⁴¹ MRAVCOVÁ, Marie a Hana BLAŽEJOVÁ. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940.*, str. 52

¹⁴² VŠETIČKA, str. 222

¹⁴³ GÖTZ, František. Osud české ženy v románě., *Čtete* 2, 1939-40, č. 5, str. 72

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ PETŘÍČEK, Miroslav. Nad poválečnou tvorbou Jarmily Glazarové. *Plamen*, roč. 2, 1960, č. 10, str. 1033

¹⁴⁶ ŠAJTAR, Drahomír. Poznámky k dílu J. Glazarové. *Slezský sborník*, 1955, roč. 53, č. 13, s. 297

¹⁴⁷ Tamtéž

¹⁴⁸ MRAVCOVÁ, Marie a Hana BLAŽEJOVÁ. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940.*, str. 52

¹⁴⁹ PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. Praha: Československý spisovatel, 1964., str. 245-246

¹⁵⁰ VŠETIČKA, str. 228

*filmem jejího celého minulého života, toto pronikání obou časových rovin a jejich vzájemné dramatinování, celá tato organická a přitom pečlivě propočítaná stavba připomene v mnohém nejnovější tendence soudobé evropské a americké prózy...*¹⁵¹ Také Benjamin Jedlička pozitivně zhodnotil tuto „zpětnou metodu, vyličivší nejprve románový děj takřka u jeho samého vyvrcholení.“¹⁵² Podle něj vede čtenáře „stupeň po stupni zpět k jeho kořenům, aktualizujíc minulost v žáru pohnutého a dramaticky napjatého stavu přítomného.“¹⁵³

Kritici také kladně posuzovali jazyk díla, který je místy až básnický, a užití dialektu. Ruralista Josef Knap, který toto dílo mimo jiné označil za jednu „z ozdob současné české románové tvorby“¹⁵⁴, jež se místy čte „přímo s okouzlením“¹⁵⁵ označil výrazovou stránku románu jako „vyspělou slovesnou kulturu a božím darem přirozené poesie.“¹⁵⁶ Dle strukturalisty Bohuslava Havránka se v *Adventu* „dobře zachycené prvky valašského nářečí staly [...] uměleckým prostředkem jazykového realismu, sloužícím k sugesci přesné lokalisace tohoto kompozičně semknutého obrazu ze života valašského na svazích Beskyd.“¹⁵⁷

Někteří kritici však k jazyku měli i jisté výtky. Benjamin Jedlička autorku sice označil „básniřkou, která skutečnost postihuje obrazivým slovem“¹⁵⁸, avšak „často i dost umným a nastrojeným“¹⁵⁹. Navíc při „líčeních přírodních [...] má její sloh do sebe až cosi pohádkově titěrného a okázalého...“¹⁶⁰ Podobně to vnímal i Karel Sezima, který ve svém článku na základě ukázek románu doložil bohatost jazyka autorky, ovšem vytýká jí „zmalicherňující jinak zosobňování jevů přírodních – není-li aspoň rozvedeno do důsledků příliš pedantských...“¹⁶¹ Taktéž A. M. Píša oceňuje, že je dílo vyprávěno výrazivem „syť

¹⁵¹ GÖTZ, str. 72.

¹⁵² JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky, *Lidové noviny* 47, 26.12. 1939, č. 646, příloha Literární pondělí 6, č. 14, str. 3

¹⁵³ Tamtéž

¹⁵⁴ KNAP, Josef. Román z Beskyd. *Venkov*. 1940, roč. 35, č. 40, str. 8.

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ Tamtéž

¹⁵⁷ Slovo a slovesnost – *Oživený regionalismus a český jazyk*. Slovo a slovesnost – Základní informace [online]. Copyright © 2011 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=330>

¹⁵⁸ JEDLIČKA, str. 3

¹⁵⁹ Tamtéž

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ SEZIMA, Karel, Zlaté klasy ze sklizně letošní i minulých, *Naše řeč* roč XXIV (1940), č. 5-6, str. 160

názorným, tak dramaticky přihroceným a spolu – zejména v pasážích vnitřního vzrušení nebo přírodního okouzlení – svěže obrazivým...“¹⁶² ovšem jenom „pokud neupadne v pseudopoetickou strojenost, již tento její román občas trpí...“¹⁶³ Marie Mravcová jazykovou stránku románu shrnula takto: „Poetická stylizace jazyka svedla autorku vskutku tu a tam k nadbytečné ornamentálnosti výrazu, což lze považovat za rušivý rys zvláště tehdy, jde-li o epický útvar...“¹⁶⁴

A. M. Píša však kritice podrobil postavu Rozíny. Dle jeho názoru je „příliš zjednodušená v podobu učiněné fúrie“¹⁶⁵. Kladně však ohodnotil postavu Jury – „přesvědčivě autorka odstínila postavu pobožnůstkářského hospodáře“¹⁶⁶ a také autorčin „citlivý smysl pro dětskou povahokresbu.“¹⁶⁷ Benjamin Jedlička naopak zkritizoval závěr díla. Dle jeho názoru je to spíše řešení konvenční, „které značně kompromituje a zlehčuje tragiku minulého osudu. Myslím, že odchod Františčin ze statku s nalezeným a zachráněným dítětem by byl románově logičtější a mravně více povznášející.“¹⁶⁸ Na tuto kritiku záhy reagoval Karel Sezima. Zdůraznil, že se jedná o zakončení umělecké, které je vyvrcholením celkové stylizace románu. „To, co činí málem beze smyslů, není věru žádný poetický happyend, to je psychologicky plně zdůvodněný poslední akt dramatu s lyrickým vyústěním v legendu, tak jako bylo pro každého, kdo má uši k slyšení, stylově intonováno hned od počátku.“¹⁶⁹

Celková recepce *Adventu* literární kritikou byla kladná. Bylo oceněno zaměření na prostý valašský lid, sepětí prostoru s charakteristikou postav a promyšlená kompozice díla. Jazyk *Adventu* se setkal se smíšenými reakcemi. Sice náležitě odrážel valašskou kulturu a povahu regionu, jakým Valašsko je, ovšem místy byl dle některých až příliš kýčovitý či dokonce rušivý. Kritice byla rovněž podrobena postava Rozíny jako příliš schematická.

¹⁶² PÍŠA, str. 248

¹⁶³ Tamtéž

¹⁶⁴ MRAVCOVÁ, *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940.*, str. 54

¹⁶⁵ PÍŠA, str. 248

¹⁶⁶ Tamtéž

¹⁶⁷ Tamtéž

¹⁶⁸ JEDLIČKA, str. 3

¹⁶⁹ MRAVCOVÁ, *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940.*, str. 53

Naopak postava Jury byla oceněna. Závěr díla byl některými považován za příliš všední, pro jiné představoval umělecké vyvrcholení.

4 Čtenářské recepce *Adventu*

Tato kapitola bakalářské práce se zaměřuje na čtenářskou recepci *Adventu* třemi čtenářkami. Nebyla tedy zjišťována interpretace tohoto díla, výzkum byl zaměřen opravdu na čtenářskou recepci, a to na základě cíleně předem vybraných otázek, které byly považovány za důležité.

4.1 Metodologie

4.1.1 Cíl a výzkumné otázky

Cílem výzkumu je zjistit, do jaké míry *Advent* oslovuje vybrané současné čtenářky a faktory, které to ovlivňují.

4.1.2 Metody sběru dat

Pro výzkumnou sondu byly vybrány tři dívky, které navštěvují Gymnázium Rožnov pod Radhoštěm. S každou respondentkou byl veden individuální strukturovaný rozhovor, který probíhal prostřednictvím videohovoru. Rozhovor trval patnáct minut, nejednalo se tedy o hloubkový rozhovor, ale spíše o krátkou sondu do čtenářské recepce vybraných respondentek. Každou dívku osobně velice dobře znám, tudíž prostředí našeho rozhovoru bylo velice přátelské. Nejprve byly položeny otázky na to, jak tráví volný čas, zda a co rády čtou (jednalo se o oblasti z tzv. čtenářské infrastruktury, která ovlivňuje čtenářské dovednosti¹⁷⁰) a poté jsme přešly k samotnému dílu *Advent*. Otázky rozhovoru byly následující:

1. Jak trávíš volný čas?
2. Čteš ve volném čase? Pokud ano, jaké knihy?
3. Dočetla jsi *Advent*?
4. Jak se ti *Advent* četl?
5. Které pasáže tě oslovily, vryly se ti do paměti?
6. Které části/pasáže ti přišly nezajímavé, zbytečné, příliš popisné, popřípadě jsi přemýšlela, že je přeskočíš?

¹⁷⁰ viz TRÁVNÍČEK, Jiří. *Rodina, škola, knihovna: náš vztah ke čtení a co ho ovlivňuje* (2018). Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-7577-994-6.

7. Do jaké míry ti bylo dílo srozumitelné ve vztahu k jazykovým prostředkům?
8. Která postava tě oslovila a proč?
9. Které postavě bys vystavila červenou kartu a proč či za co?
10. Ztotožnila jsi se s nějakou postavou? Proč?
11. Bylo ti některé postavy líto?
12. Do jaké míry bylo pro tebe známé a věrohodně vykreslené prostředí?
13. Znáš nějaké dílo, které by se odehrávalo ve stejné době?
14. Měla jsi možnost interpretovat dílo ve škole? Pokud ano, co si z toho odnášíš?
Co tě nejvíce zaujalo?

4.1.3 Charakteristika výzkumného vzorku

První respondentkou byla Barbora, osmnáctiletá studentka druhého ročníku vyššího gymnázia v Rožnov pod Radhoštěm. Její zájmy jsou folklórní tanec, ráda poslouchá cimbálovou muziku a navštěvuje dramatický kroužek. Svůj volný čas tráví hrou na housle a zdokonalováním se v německém jazyce. V průběhu školního roku čte knihy ze svého seznamu maturitní četby, o prázdninách volí díla současných českých spisovatelek, například Radky Třeštíkové, Petry Soukupové, Aleny Mornštajnové nebo Marty Formanové, ale ráda čte i díla Milana Kundery. *Advent* si přečetla na mé doporučení. V budoucnu by ráda studovala politologii a mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy.

Druhou respondentkou byla Kamila, dvacetiletá studentka maturitního ročníku Gymnázia Rožnov pod Radhoštěm. Její volný čas je naplněn převážně učením, chce mít totiž výborné výsledky, aby mohla být na studijní výsledky přijata na 1. lékařskou fakultu Univerzity Karlovy. Čte tedy pouze díla, která si zařadila do svého seznamu maturitní četby, z nichž se jedním stal i *Advent*. Ten si vybrala hlavně na základě regionu, ve kterém se odehrává, protože žije celý život v Rožnově.

Poslední respondentkou byla Michaela, devatenáctiletá studentka třetího ročníku vyššího gymnázia v Rožnově pod Radhoštěm. Ve svém volném čase hraje závodně volejbal a sportuje, aby se udržela v kondici. O letních prázdninách pracuje v Domově seniorů v Rožnově pod Radhoštěm. Škola je však pro ni hlavní prioritou, ráda by po absolvování

gymnázia studovala na Lékařské fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Ve volném čase čte málo. Věnuje se pouze dílům ze svého maturitního kánonu. Zajímá se také o psychologii, tudíž *Advent* ji jako zástupce žánru psychologické prózy ihned zaujal.

4.2 Výsledky výzkumného šetření

4.2.1 Emoční odezva

Barboru *Advent* oslovil, což je především dáno tím, že se o kulturu Valašska zajímá a má k jazyku i prostředí díla svými zájmy blízko. Její prožitek je také do velké míry dán i čtenářskou zkušeností, jelikož zmiňuje oblibu silných ženských postav v literatuře, ženských autorek současné literatury a děl Milana Kundery. Nejvíce jí tedy imponovala postava Františky, navíc zmiňuje, že si uvědomuje, jak těžké bylo postavení žen ve společnosti v dobách, kdy se *Advent* odehrává, a nedokáže si představit být v její pozici, ale chápe její rozhodnutí. Velice ji zasáhl osud Metoda a v rozhovoru popisuje úzkost, kterou při četbě pasáží, kdy jej Františka hledá, zažívala. *Advent* ji také evokoval ostatní druhy umění, kde je zobrazován valašský lid.

Pro Kamilu byl *Advent* dílem nesympatickým, což bych přisoudila odlišným zájmům a budoucímu směřování respondentky. O kulturní život na Valašsku se nezajímá, dělaly jí tedy problém i valašské výrazy. Nemá tolik čtenářských zkušeností, četba není součástí jejích zájmů, *Advent* ani nedočetla. Na druhou stranu si všímala detailů, jelikož ji nejvíce imponovala epizodická postava, Františčina maminka, román v ní tedy probudil vzpomínky na dětství a také ji emocionálně zasáhl. Empatickou reakci v ní vyvolala postava Františky, kterou rovněž jako Barbora pokládá za silnou ženskou osobnost. Největší nevoli v ní naopak vzbudila postava Jury, v čemž se od ostatních respondentek odlišuje. Nejspíše právě proto se jí do paměti nejvíce vryla pasáž, kde tato postava figuruje.

Michaela považuje *Advent* za vrchol své čtenářské zkušenosti, přestože se v některých pasážích díla cítila přehlčena negativními okolnostmi příběhu. Do četby se však rychle ponořila a její zájem se ještě více prohloubil poté, co si o něm připravila referát. Právě díky němu dokázala pochopit hlubší souvislosti a promyšlenou kompozici díla, ve které se během čtení občas ztrácela. Mluva jí připomněla jazyk, který užívají klienti v rožnovském domově seniorů, kde Michaela již několikátým rokem pracuje. Dílo Michaela připomnělo

také čas trávený u babičky, která bydlela v oblasti Mečůvka na Horní Bečvě. Lítost v ní vyvolala postava Metoda, což Michaelu pouze utvrdilo v tom, jak moc může být dítě poznamenáno prostředím, ve kterém vyrůstá. Přestože jí byla nejvíce nesympatickou postavou Rozína, uznává, že neví, odkud její zlost pramení a její perspektivu nezná, z postav ji tedy oslovila nejvíce. Tato reakce může být vysvětlena konceptem „míst nedourčenosti“, kdy si čtenář v průběhu čtení vyplňuje prázdná místa ve vyprávění.¹⁷¹ Je možné, že právě místa nedourčenosti v příběhu vyvolala silnější empatickou reakci na postavu Rozíny.

4.2.2 Naratologické kategorie

Všechny tři respondentky se shodly na tom, že v prostoru fikčního světa *Adventu* dokázaly identifikovat prostorové rámce skutečného světa, a to Valašska. Každé z nich totiž evokoval Valašsko. Kamila popis prostředí považuje za zbytečný, ovšem možná právě na jeho základě se jí vybavily kopce vedoucí z Rožnova do Vidče, odkud pochází její prarodiče. Na Michaelu z díla dýchlo okolí Mečůvky, bydliště její babičky a pro Barboru byl prostor definován spíše jazykem díla než krajinou. Michaela v díle nacházela také valašskou kulturu jako takovou, a přestože ji popis prostoru občas vadil, chápe, proč je pro dílo důležitý.

Co se tempa vyprávění týče, Kamila i Michaela měly problém s retrospektivními pasážemi, jelikož se kvůli nim nedokázaly ihned zorientovat v časoprostoru díla. Kamile retrospektiva vadila natolik, že knihu ani nedočetla, což jí nakonec bylo i líto, jelikož závěr díla ji do velké míry překvapil. Michaela se analepsami nenechala odradit a dílo trpělivě dočetla. Pro Barboru tempo vyprávění nepředstavovalo žádný problém, má totiž ze všech respondentek nejvíce čtenářských zkušeností. Spolu s Michaelou si však v historickém čase, který však do románu nezasahuje, nedokáže představit žít a obě respondentky si uvědomují, odlišnost života ve fikčním světě od toho skutečného.

Každou respondentku zaujala jiná postava. To může souviset s odlišnými životními zkušenostmi každé z respondentek. U Barbory se promítla preference silných ženských postav, nejvíce ji tedy oslovila postava Františky, která se vypořádávala se svým těžkým

¹⁷¹ viz TLUSTÝ, Jan. *Příliš hlučná prázdnota: mezery, otřesy a smysl v literárním díle*. Brno: Host, 2022. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-275-1094-8.

osudem. Kamile imponovala zvláště epizodická postava Františčině matky, která k Metodovi zastávala mnohem benevolentnější přístup než Františka. V paní Plesníkové totiž zhlédla svou vlastní babičku. Kamila je také jedinou respondentkou, která by se s nějakou z postav ztotožnila. Michaelu nejvíce zaujal charakter Rozíny. Uvědomuje si, že je to nejméně propracovaná postava, ale zároveň vypravěč neposkytuje její úhel pohledu. Zná tedy pouze to, co říká a dělá. Na základě toho by jí však spolu s Barborou vystavila červenou kartu. Oběma respondentkám byla také nejbliž postava Františky, což nejspíše způsobeno tím, že je to postava fokální.

V preferenci postav však určitě mohla hrát roli i empatie, kterou může čtenář pociťovat k literární postavě. Když se totiž dokáže s nějakou z postav identifikovat, vyvolání empatické reakce, tzv. narativní empatie, je pravděpodobnější. Navíc empatické reakce na fikční postavy a situace se zdají být silnější, když jsou ve čtenáři vyvolány negativní emoce.¹⁷² To by tedy zdůvodňovalo odpověď Michaely, ve které vyvolala silný emocionální zážitek záporná postava Rozíny, i Barbory, která sledovala to, v jak nešťastných okolnostech se postava Františky nacházela.

4.2.3 Jazyk

Barbora a Michaela s jazykem *Adventu* neměly problém. U Barbory je to dáno tím, že valašské nářečí užívají její prarodiče a často s valašskou kulturou interaguje, Michaela zná výrazivo z domova seniorů. Barbora dokonce jazyk považuje za jeden z nejdůležitějších aspektů díla, jelikož jí pomohl se lépe vžít do jeho prostředí. Kamila je tedy jediná, která valašskému dialektu tolik vystavená nebyla, a zvláště používání valašského nářečí v promluvách postav jí dělalo problém. Navíc nemá tolik čtenářských zkušeností jako ostatní dvě respondentky. U všech tří respondentek však jazyk, jeho aktualizace, přispěl k vyvolání empatické reakce.¹⁷³

¹⁷² KEEN, Suzanne. *Empathy and the novel*. New York: Oxford University Press, 2007. ISBN 9780195175769., str. 71-72

¹⁷³ KLEČKA, Petr. *Možnosti empatie k postavám v rámci recepce povídek Jana Balabána*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2023., str. 35

4.2.4 Literárněhistorický kontext a literárněteoretický kontext

Všechny respondentky znaly alespoň jedno dílo, které se odehrává ve stejné době jako *Advent*. Přestože se Barbora k literárně historickému kontextu *Adventu* v hodinách českého jazyka ještě nedostala, tato otázka pro ni nepředstavovala problém. Je však pozoruhodné, že se každé respondentce vybavilo jiné dílo a jiný žánr. Barboře se vybavil *Hordubal*, modernistický román Karla Čapka. Kamila si vybavila sociální román *Lidé na křižovatce* od Marie Pujmanové a baladickou prózu *Nikola Šuhaj loupežník* od Ivana Olbrachta. Michaela si vzpomněla na dílo psychologické prózy, a to na *Petrolejové lampy* Jaroslava Havlíčka. Rozdílnost v dílech, autorech a žánrech může být dána subjektivní čtenářskou zkušeností či preferencí respondentek nebo jinou vyučující ve výuce.

4.3 Shrnutí výsledků čtenářských recepcí *Adventu*

Pro dvě ze tří respondentek byl *Advent* velice silným čtenářským zážitkem, což bylo ovlivněno jejich čtenářskými a životními zkušenostmi. Na základě rozhovorů však lze říci, že *Advent* do určité míry oslovil všechny tři respondentky. U každé z nich vyvolal empatickou reakci. To lze pozorovat zvláště na recepci postav. Sympatie či antipatie, které v respondentkách vyvolaly, do velké míry souvisí se čtenářskými zkušenostmi respondentek a jejich životními zkušenostmi. To, jak byly postavy čtenářkami vnímány, je shodné s jejich narativní charakteristikou. Františka byla vnímána jako postava kladná, hodna lítosti, což je dáno hlavně tím, že se jedná o postavu fokální, prostřednictvím které se čtenáři skládá mozaika o celku příběhu. Jura a Rozína byli vnímáni jako postavy záporné. V odpovědích respondentek na otázku, které postavy je oslovily, se také objevovaly především postavy hlavní, tedy hybatelé děje, pouze v jednom případě bylo zmíněno jméno postavy epizodické, a to Františčinu matky.

Dle odpovědí respondentek byl také fikční svět vykreslen věrohodně. Jedním z důvodů byl z části smyšlený prostor Javorové a Mečové a zčásti reálný prostor beskydských vrchů. V odpovědích také bylo zmíněno, že autenticita prostoru je utvořena i jazykem postav a vypravěče, tedy užitím valašského nářečí, a dokumentárním popisem každodenního života tvrdě pracujícího valašského obyvatelstva. Pro respondentky hrála v této odpovědi velkou roli i zmínka reálných míst, hlavně Rožnova, jelikož všechny zde žijí. Navíc Michaelina

babička bydlela v Mečůvce, tudíž si na základě podobnosti jména ihned dokázala představit fiktivní vesnici Mečovou.

Časoprostor díla představoval pro většinu respondentek problém. Analepse pro ně byly nepřehledné, časová zacyklenost příběhu se stala složitější pro sestavení chybějících střípků mozaiky. Na druhou stranu v jedné z odpovědí je zmíněno napětí v pasážích, kde Františka hledá Metoda, v jiné zpomalení tempa ve Františčiných vnitřních monologích a také vyvrcholení díla. Respondentky také zmiňují i historický čas, 30. léta 20. století, přestože ten do samotného díla nezasahuje, ovšem je pro ně důležitý pro pochopení způsobu života hlavních postav.

4.4 Závěr výzkumného šetření

Cílem této výzkumné sondy bylo zjistit, do jaké míry *Advent* oslovuje vybrané současné čtenářky a faktory, které to ovlivňují. Pro naplnění tohoto cíle byla zvolena metoda individuálního rozhovoru se třemi studentkami Gymnázia Rožnov pod Radhoštěm, tedy kvalitativní metoda sběru dat. Respondentky studují v odlišných ročnících a český jazyk je vyučují různí pedagogové. Z rozhovorů vyplývá, že to, do jaké míry je *Advent* oslovil, závisí na jejich čtenářské zkušenosti, jejich mimoškolních zájmech, životních zkušenostech a také do jaké míry s valašskou kulturou díla, tedy s kulturou jejich domoviny, interagují, což platí hlavně u jazyka.

U všech tří respondentek *Advent* vyvolal empatickou reakci, každou respondentku dílo do určité míry oslovilo. Zvláště postavy v nich vyvolaly mnoho emocí, ať už lítost, či antipatii. Velkou roli pro ně také hrálo prostředí, kde se román odehrává, a historický čas románu, přestože do díla nezasahuje. Prostředí představuje jeden z největších faktorů, proč se toto dílo vrylo respondentkám do paměti, byl to také primární či sekundární důvod, proč se dílo rozhodly přečíst.

U každé z respondentek měl *Advent* také jiné místo ve výuce českého jazyka. Jedna se o něj začala hlouběji zajímat kvůli možnosti referátu, druhá musela dílo povinně číst a pak napsat test. Na Gymnáziu Rožnov pod Radhoštěm *Advent* představuje jedno z děl, které si studenti mohou zařadit do svého maturitního kánonu. V budoucnu by tedy bylo zajímavé zjistit, zdali na gymnáziích v jiných regionech *Advent* také představuje tak důležité místo

ve výuce, zda jej vyučující vůbec zmiňují, zda je možné si toto dílo vůbec zařadit do kánonu maturitní četby či zda se jedná pouze o regionální přináležitost.

Získané poznatky by v budoucnu určitě mohly být dále rozvíjeny. V rozhovoru nebyly přítomny otázky na interpretaci textu. Respondentky navíc nemají zkušenosti s naratologií jako samostatnou disciplínou. Kdyby měly, jejich recepce by se mohly do značné míry lišit. Mohly by sympatizovat s jinými postavami na základě znalosti fokalizace, homodiegetického a heterodiegetického vypravěče. Více by si třeba všímaly sakrálního času, náboženské symboliky v díle. Výzkumné šetření by také mohlo být provedeno s více respondenty, kteří by mohli být starší a mít více čtenářských zkušeností, znát více literární teorie, jejich čtenářská infrastruktura by mohla být naprosto odlišného rázu, tím by se mohly ukázat inspirativní čtenářské recepce i samotná interpretace literárního díla, která nebyla cílem tohoto výzkumného šetření.

5 Dílo Jarmily Glazarové ve školní četbě, eventuálně kánonu české literatury

„Literární kánon je tvořen díly, která jsou společností uznávaná a jsou všeobecně pokládána za hodnotná, prošla kanonizačním procesem zahrnujícím soudobou recepci, nové exezeze i potvrzení hodnověrnosti skrze další generace.“¹⁷⁴ Zároveň je to taková „literatura, která nese sdílené kulturní hodnoty.“¹⁷⁵ Žákům středních škol představují nebo alespoň potvrzují představu o literárním kánonu díla zahrnutá v seznamu pro maturitní zkoušku. Právě maturitní kánon lze vnímat jako ukazatele toho, která díla jsou zjevně považována za významnou součást společnosti a pravděpodobně se považují za kanonická.¹⁷⁶

Podoba seznamu literárních děl pro školní výuku je záležitostí jednotlivých škol a výrazně se odlišuje od jinak centralizovaného standardizovaného seznamu pro maturitní zkoušku.¹⁷⁷ Vlivem individualizace Rámcového vzdělávacího programu a státní maturity se školní literární kánon začal fragmentovat.¹⁷⁸ Z odpovědí respondentek v předchozí kapitole vyplynulo, že se s dílem *Advent* setkaly až na gymnáziu, a to hlavní díky tomu, že měly možnost si jej zařadit do svého seznamu četby.

Z výzkumu Ondřeje Špačka z roku 2020 vyplývá, že celkový počet literárních děl ve školních seznamech činí 2861, avšak jejich přítomnost v nich se výrazně liší napříč školami. Přestože školní seznamy nevznikají zcela libovolně, jelikož musí dodržovat určitá předem stanovená kritéria (období vzniku, zařazení do české či světové literatury a žánru), stále poskytují dostatečnou flexibilitu pro vlastní výběr děl.¹⁷⁹

V maturitních kánonech „výrazně převažuje próza [...]. Typickou položkou je proto epické, spíše prozaické dílo (s „vážným“ námětem), které napsal mužský autor evropského či severoamerického původu v druhé polovině devatenáctého století či ve století dvacátém

¹⁷⁴ KRYGAROVÁ, A. (2022). *Možnosti práce s povinným literárním kánonem na střední škole*. Didaktické studie, 14(1), str. 107

¹⁷⁵ VOJTÍŠEK, O. (2021/2022). *Literární kánon z maturitní perspektivy*. Český jazyk a literatura, 72 (5), str. 226

¹⁷⁶ Tamtéž

¹⁷⁷ ŠPAČEK, O. (2020). *Kulturní kapitál a maturitní zkouška: analýza školních seznamů literárních děl*. Orbis scholae, 14 (3), str. 59

¹⁷⁸ KRYGAROVÁ, str. 107

¹⁷⁹ ŠPAČEK, str. 63-67

(cca do konce 60. let).¹⁸⁰ Časově se jedná o díla napsaná v první polovině 20. století.¹⁸¹ I když díla, která se nejčastěji objevují v seznamech, obvykle představují tituly, které jsou všeobecně uznávané, většinou je pro ně typický relativně přímočarý narativní styl, a to i v případě poezie.¹⁸² Většinu těchto charakteristik dílo *Advent* splňuje.

Aby byla literární výuka smysluplná, je důležité vybrat vhodný text, který odpovídá věku, intelektuálnímu vývoji a emocionální zralosti žáků.¹⁸³ Navíc žáci by neměli dílo pouze memorovat, ale měli by se s ním identifikovat a mít možnost poznat jej z perspektivy, která je jim blízká. Měli by dostat příležitost o dílech přemýšlet a porozumět jim.¹⁸⁴ Text by měl zahrnovat prvky, které lze aplikovat na žákovo vlastní vnímání reality a práce s ním by měla přispívat k rozvoji jeho osobních zkušeností.¹⁸⁵ Proto v 8. a 9. ročnících základní školy hrají významnou úlohu tzv. „iniciační knihy“, „*které dokážou vytvořit pomyslný most mezi literaturou pro děti a literaturou pro dospělé. Jde o díla, která jsou pro žáky přístupná, přiměřeně náročná, obsahují poutavý příběh, ale zároveň jdou o krok dál, obsahují podněty k zamyšlení, nezodpovězené otázky atd.*“¹⁸⁶

Maturitní kánon do velké míry určuje obsah výuky literatury, učitelé se ve své výuce zaměřují hlavně na díla, která jsou zahrnuta do školního kánonu, a to již od prvního stupně.¹⁸⁷ Přestože je *Advent* dílo, které není ve školní četbě zastoupeno hojně, pouhá přítomnost tohoto díla v maturitních seznamech má svůj význam.¹⁸⁸ To se potvrdilo v předchozí kapitole, jelikož všechny tři respondentky si zařadily dílo *Advent* do svého maturitního kánonu. Na Gymnáziu Rožnov pod Radhoštěm je ve výběru děl pro maturitní zkoušku *Advent* obklopen *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* Jaroslava Haška, *Spalovačem mrtvol* Ladislava Fukse, *Hordubalem* a *Krakatitem* Karla Čapka či prózami Bohumila Hrabala.

¹⁸⁰ VOJTÍŠEK, str. 228

¹⁸¹ Tamtéž

¹⁸² ŠPAČEK, str. 64

¹⁸³ KOMBEREC, F. (2022). *Naratologie jako výzva pro literární výchovu*. Didaktické studie, 14(1), str. 36

¹⁸⁴ KRYGAROVÁ, str. 108

¹⁸⁵ RADVÁKOVÁ, Věra. *Práce s textem na střední škole*. Orbis scholae. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2015, 9(3), ISSN 1802-4637., str. 108

¹⁸⁶ ŠUSTKOVÁ, T. (2018/2019). *Možnosti třetí čtenářské iniciace*. Český jazyk a literatura, 69(4), str. 174

¹⁸⁷ ŠTĚPÁNÍK, S. (2018). *Vliv nové podoby maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury na vyučování ve výpovědích učitelů*. Pedagogická orientace, 28(3), str. 458

¹⁸⁸ ŠPAČEK, str. 68

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo charakterizovat dílo Jarmily Glazarové, se zaměřením na prózu *Advent*, interpretovat text a zjistit čtenářské recepce tohoto díla. V první kapitole byla popsána jak beletristická tvorba Jarmily Glazarové, tak i její tvorba publicistická. Její dílo bylo zařazeno do literárněhistorického kontextu 30. let 20. století.

Hlavní část teoretické části této bakalářské práce se věnovala naratologickým kategoriím a jejich charakteristice v *Adventu*. Bylo zjištěno, že v *Adventu* je přítomen vypravěč heterodiegetický, který není součástí fikčního světa, a vypravěč reflektor. Tři hlavní postavy díla, Františka, Jura a Rozína, byly charakterizovány jménem, vzhledem, prostředím, událostí a promluvou, jak jí samotné, tak postav ostatních a vypravěče. Bylo určeno, že postava Františky je plastická, dynamická, protože se v průběhu díla mění z postavy, která je pasivní, na postavu, která jedná. Postava Jury a Rozíny je plochá, jelikož se v průběhu vyprávění nemění.

Události příběhu v *Adventu* jsou uspořádány achronologicky, v díle dochází k analepsím a tempo vyprávění se zpomaluje a zrychluje. Nejdůležitějším časem díla je čas sakrální a čas cyklický. Zobrazení prostoru v *Adventu* do velké míry souvisí s jeho žánrovým zařazením. Prvkem sociální prózy je zobrazení prostředí Valašska, tedy prostředí chudoby a tvrdé práce, a to, že prostor díla autorka sama navštívila, *Advent* totiž čerpá ze zkušeností, které Glazarová zažívala během svého pobytu v letech 1938–1944 na Horní Bečvě. Autenticitu prostředí tohoto románu také umocňuje valašské nářečí a její dokumentární ráz. Paralely mezi lidskými emocemi a přírodními událostmi, personifikace přírody a folkloristické prvky jsou prvkem prózy baladické. *Advent* zachycuje každodenní život horalů na Valašsku a jejich sepětí se zvyky. Prostorovým rámcem celého díla je Valašsko, v díle se mísí reálný prostor s fikčním a objevuje se prostor typu cesta.

Recepce literární kritiky na román *Advent* byla převážně pozitivní. Bylo zvláště oceněno, že se autorka zaměřila na prostý valašský lid, propojila prostředí s charakteristikou postav a pečlivě promyslela kompozici díla. Nicméně jazyk použitý v *Adventu* vyvolal smíšené reakce. Zatímco adekvátně odrážel valašskou kulturu a povahu regionu, jakým je Valašsko, některým se zdál příliš kýčovitý nebo dokonce rušivý. Kritika také vytkla schematicnost postavy Rozíny.

Praktická část této bakalářské práce se zaměřila na čtenářskou recepci *Adventu* třemi čtenářkami na základě předem vybraných otázek, které byly považovány za důležité. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, do jaké míry román *Advent* oslovuje vybrané současné čtenářky a identifikovat faktory, které ovlivňují jejich vnímání tohoto díla. Výzkum se zaměřil na čtenářskou recepci a nestanovoval si za cíl zkoumat konkrétní interpretace této knihy. Pro tuto výzkumnou sondu byly vybrány tři čtenářky, studentky Gymnázia Rožnov pod Radhoštěm, ve věku 18–20 let. S každou z nich byl veden individuální strukturovaný rozhovor. Odpovědi respondentek byly rozděleny do čtyř skupin, a to emoční odezva, naratologické kategorie, jazyk, literárněhistorický a literárně teoretický kontext. Z rozhovorů vyplynulo, že to, do jaké míry je *Advent* oslovil, závisí na jejich čtenářské zkušenosti, jejich mimoškolních zájmech, životních zkušenostech a také do jaké míry s valašskou kulturou díla, tedy s kulturou jejich domoviny, interagují, což platilo hlavně u jazyka. V poslední kapitole bylo zjištěno, že *Advent* je ve školní četbě dílo sporadicky zastoupené, ovšem jeho přítomnost v maturitních seznamech má svůj význam, zejména regionální.

Seznam použitých informačních zdrojů

Primární zdroje

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 10. vyd., v Čs. spis. 5. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1961.

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 11. vyd., v Čs. spis. 6. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1966.

GLAZAROVÁ, Jarmila. *Advent*. 9. vyd. v Čs. spis. Praha: Československý spisovatel, 1988.

Sekundární zdroje

BURIÁNEK, František. *Jarmila Glazarová*. Praha: Československý spisovatel, 1979

HRABAL, Jiří, *Jak rozumět literárnímu vyprávění?* Praha: Nová škola, 2021, ISBN 978-80-907624-8-0

HRABAL, Jiří. *Perspektivizace narativního prostoru. Slovo a smysl* [online]. [cit. 2023-07-01]. Dostupné z: <http://slovoasmysl.ff.cuni.cz/node/399>

KEEN, Suzanne. *Empathy and the novel*. New York: Oxford University Press, 2007. ISBN 9780195175769., str. 71-72

KLEČKA, Petr. *Možnosti empatie k postavám v rámci recepce povídek Jana Balabána*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2023., str. 35

KNAPPOVÁ, Miloslava. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?: původ, význam, pravopis, výskyt a obliba, kalendář : informace o jménech afrických a asijských*. 6., aktualizované a podstatně rozšířené vydání. Praha: Academia, 2017. ISBN 978-80-200-2656-9.

KOMBEREC, F. - LAUFKOVÁ, V. (2022): Didaktická narativní transformace: potenciál tvořivého psaní při poznávání literárního díla. *O dieťati, jazyku, literatúre*, roč. 10, č. 1

KUBÍČEK, Tomáš, Jiří HRABAL a Petr A. BÍLEK. *Naratologie: strukturální analýza vyprávění*. V Praze: Dauphin, 2013. ISBN 978-80-7272-592-2.

MLSOVÁ, Nella. *Hlavní téma: psychologická próza*: (sborník příspěvků z Laboratoře psychologické prózy, konané v Hradci Králové 21.-22. září 1993). Hradec Králové: Gaudemus, 1994. ISBN 80-7041-049-3.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

MRAVCOVÁ, Marie a Hana BLAŽEJOVÁ. *Umělecké dokumenty a romány: zrod a tvar čtyř prozaických děl Jarmily Glazarové 1936-1940*. Ostrava: Profil, 1987

MRAVCOVÁ, MARIE. *Dokument a Fikce v Beskydských Prózách J. Glazarové*. Česká Literatura, vol. 33, no. 2, 1985. Dostupné z: JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/43745550>.

PADEVĚT, Jiří. *Kronika protektorátu: represe, rezistence, holokaust, státní a okupační správa, kolaborace, bojové operace, kultura, všední život*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3203-4.

PÁNEK, Jaroslav a Oldřich TŮMA. *Dějiny českých zemí*. Vydání druhé, doplněné. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3994-9.

PÍŠA, Antonín Matěj. *Stopami prózy: studie a stati*. Praha: Československý spisovatel, 1964.

Slovník české literatury po roce 1945 [online]. Copyright ©. [cit. 05.02.2023]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz>

ŠAROCHOVÁ, Gabriela V., Pavel BĚLINA, Jiří KAŠE, Jan Pavel KUČERA a Jaroslav CUHRA. *České země v evropských dějinách*. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-795-5.

TLUSTÝ, Jan. *Příliš hlučná prázdnota: mezery, otřesy a smysl v literárním díle*. Brno: Host, 2022. Teoretická knihovna. ISBN 978-80-275-1094-8.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Rodina, škola, knihovna: náš vztah ke čtení a co ho ovlivňuje* (2018). Brno: Host, 2019. ISBN 978-80-7577-994-6.

VLASÁKOVÁ, Lucie. *Žánrové zařazení románu Jarmily Glazarové Advent*. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2021. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/125568/130301703.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

VŠETIČKA, František. *Tektonika textu: o kompoziční výstavbě české prózy dvacátých let 20. století*. Olomouc: Votobia, 2001. ISBN 80-7198-478-7.

ZEMAN, Milan. *Poetika české meziválečné literatury: (proměny žánrů)*. Praha: Československý spisovatel, 1987. Kritické rozhledy.

Učíme se příběhem III, Program pro 8. a 9. ročník [online]. Praha: Listen a Baobab, 2021 [cit. 2023-07-08]. ISBN 978-80-907624-7-3. Dostupné z: https://new.ctenarskekluby.cz/storage/app/media//naratologie/pracovni_sesit_UPIII.pdf

Odborné články

KOMBEREC, F. (2022). Naratologie jako výzva pro literární výchovu. *Didaktické studie*, 14(1), 33–48.

KRYGAROVÁ, A. (2022). Možnosti práce s povinným literárním kánonem na střední škole. *Didaktické studie*, 14(1), 107–115.

RADVÁKOVÁ, Věra. Práce s textem na střední škole. *Orbis scholae*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2015, 9(3), 87-109. ISSN 1802-4637.

ŠPAČEK, O. (2020). Kulturní kapitál a maturitní zkouška: analýza školních seznamů literárních děl. *Orbis scholae*, 14 (3), 55–71.

ŠTĚPÁNÍK, S. (2018). Vliv nové podoby maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury na vyučování ve výpovědích učitelů. *Pedagogická orientace*, 28(3), 435–471.

ŠUSTKOVÁ, T. (2018/2019). Možnosti třetí čtenářské iniciace. *Český jazyk a literatura*, 69(4), 171–175.

VOJTÍŠEK, O. (2021/2022). Literární kánon z maturitní perspektivy. *Český jazyk a literatura*, 72 (5), 226–231.

Novinové články

GÖTZ, František. *Osud české ženy v románě.*, Čteme 2, 1939-40, č. 5, str. 72-73

JEDLIČKA, Benjamin. Román mateřské lásky, *Lidové noviny* 47, 26.12. 1939, č. 646, příloha Literární pondělí 6, č. 14, str. 3

KNAP, Josef. Román z Beskyd. *Venkov*. 1940, roč. 35, č. 40, s. 8.

PETŘÍČEK, Miroslav. Nad poválečnou tvorbou Jarmily Glazarové. *Plamen*, roč. 2, 1960, č. 10, str. 108-109

SEZIMA, Karel. Zlaté klasy ze sklizně letošní i minulých. *Naše řeč*, roč. XXIV (1940), č. 5-6, str. 157-160

Slovo a slovesnost – *Oživený regionalismus a český jazyk*. Slovo a slovesnost – Základní informace [online]. Copyright © 2011 [cit. 19.03.2023]. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=330>

ŠAJTAR, Drahomír. Poznámka k dílu Jarmily Glazarové. *Slezský sborník*. 1955, roč. 53, č. 13, s. 297-300.

Příloha

1. Jak trávíš volný čas?

Barbora: Mám poměrně dost zájmů. Hraju na housle, chodím do dramatického kroužku a moc ráda navštěvuji kulturní akce ve Valašském muzeu v přírodě, kde o prázdninách také pracuji jako průvodce. Snažím se také zdokonalit v němčině.

Kamila: Neustále se věnuji škole, chci mít dobré známky, ať mám možnost být na průměr přijata na 1. lékařskou fakultu v Praze. Jinak trávím čas s přítelem a kamarády.

Michaela: Hodně času trávím volejbalem, který hraju závodně. Ráda sportuji, scházím se s přáteli a trávím čas s rodinou. Velkou roli v mém životě také hraje učení.

2. Čteš ve volném čase? Pokud ano, jaké knihy?

Barbora: Ano, během školního roku čtu hlavně díla z mého maturitního kánonu. O prázdninách sahám po titulech českých autorek, například Radky Třeštíkové, Petry Soukupové, Aleny Mornštajnové nebo Martiny Formanové. Také si s sebou pokaždé, když jedu za rodinou do Německa, беру nějaké dílo Milana Kundery.

Kamila: Vůbec. Čtu pouze to, co mám ve čtenářském deníku, tedy díla, které jsem si zařadila do svého maturitního kánonu.

Michaela: Moc ne. Čtu pouze knihy, které mám ve svém maturitním kánonu. A pokud si něco přečtu ve volném čase, sahám spíše po publikacích odbornějšího rázu, které pojednávají o biologii, chemii nebo psychologii.

3. Dočetla jsi *Advent*?

Barbora: Ano.

Kamila: Ne.

Michaela: Ano.

4. Jak se Ti *Advent* četl?

Barbora: Dílo se mi četlo dobře i přesto, že užívalo valašský dialekt, ale vzhledem k tomu, že pocházím z Valašska, nebyl to pro mě problém. Dialekt mi naopak pomohl se lépe vžít do děje a prostředí.

Kamila: Špatně. Pro mě osobně bylo napsané složitou češtinou a přestože pocházím z Valašska, mnohým valašským výrazům jsem nerozuměla a vysvětlivky na konci knihy mě rušily.

Michaela: Dílo se mi četlo velice dobře, rychle jsem se do děje ponořila. Mluva je mi blízká, měla jsem pouze problém se orientovat v časoprostoru kvůli retrospektivním pasážím.

5. Které pasáže Tě oslovily, vryly se Ti do paměti?

Barbora: Nejvíce se mi do paměti vryly pasáže, kde Františka hledá Metoda. Byly to pro mě dost emocionální části. Cítila jsem z nich napětí, úzkost, strach o dítě.

Kamila: Nejvíce se mi do paměti vryla pasáž, ve které Jura obviňoval Metoda z krádeže hodinek, zatímco se ho Františka zastávala.

Michaela: Nejvíce se mi do paměti vryl závěr díla. Líbilo se mi, jak dílo vyvrcholilo.

6. Které části/pasáže Ti přišly nezajímavé, zbytečné, příliš popisné, popřípadě jsi přemýšlela, že je přeskočíš?

Barbora: Žádné takové pasáže dle mého názoru v knize nejsou. Vše bylo provázané a pro úplné pochopení děje bylo důležité každé slovo.

Kamila: Nejraději bych přeskočila celou knihu. Vadily mi retrospektivní pasáže, které mi připadaly příliš zdlouhavé, a popisy prostředí.

Michaela: Neřekla bych, že nějaké pasáže byly vyloženě zbytečné. Občas mi však vadil příliš detailní popis prostředí, ale jsem si vědoma toho, že je nezbytný pro nastínění valašské kultury. Je však pravda, že když jsem se vůbec neorientovala, v jakém časovém období se děj momentálně nachází, chtěla jsem s tím praštit. V knize jsem narazila i na pasáže, kdy děj stagoval a točil se pouze kolem nešťastných okolností Františčina života. V takových chvíli jsem se cítila přehlčena negativitou.

7. Do jaké míry Ti bylo dílo srozumitelné ve vztahu k jazykovým prostředkům?

Barbora: Mí prarodiče užívají jazyk *Adventu* denně, takže jsem s ním neměla problém.

Kamila: Málo. Narážela jsem na spoustu přechodníků a archaismů, což mi vadilo.

Michaela: Pocházím z Valašska a zhruba pět let jsem pracovala v domově seniorů, tudíž jsem na tuto mluvu zvyklá, je mi známá a nevadí mi. Některá archaická slova mi nic neříkala, ale nemyslím si, že to nějak narušilo mé porozumění díla.

8. Která postava Tě oslovila a proč?

Barbora: Nejvíce mě oslovila Františka, jelikož mám ráda silné ženské postavy. Připadalo mi zajímavé sledovat její osud a jak se s ním vypořádává. Uvědomuji si, že postavení žen v té době bylo úplně odlišné od toho dnešního. Františka podlehla společenskému tlaku a vdala se, pak musela těžce pracovat a mlčet. Neměla to lehké.

Kamila: Nejvíce mě oslovila postava Františčininy maminky, jelikož mi připomněla mou vlastní babičku, která mě, mým sestřenicím a bratrancům vždy vše dovolila a byla na nás mnohem mírnější než naši rodiče.

Michaela: Všechny postavy jsou něčím specifické. Nejvíce mě však oslovila postava Rozíny, která je v díle nejméně propracována. Sice jsem se nedozvěděla nic o její minulosti a neznám její úhel pohledu, ale toto mystično mě fascinuje.

9. Které postavě bys vystavila červenou kartu a proč či za co?

Barbora: To by byla určitě postava Rozíny. Nepřála ostatním nic dobrého, byla ke všem zlá.

Kamila: Určitě Jurovi, protože porušil svůj slib. Vůbec si Františčinu práci nevážil a Metoda využíval jako pracovní sílu, navíc to byl nevěrník.

Michaela: Červenou kartu bych dala Rozíně, protože je zlá a naprosto bezdůvodně si vylívá své komplexy na malém dítěti, které za nic nemůže.

10. Ztotožnila jsi se s nějakou postavou? Proč?

Barbora: S žádnou postavou jsem se vyloženě neztotožnila. Žiju v jiné době, postava Františky je mi sice blízká, ale rozhodně nemám takový osud jako ona. Navíc dnes již neplatí taková společenská pravidla, která by ženám tak moc diktovala, co je a není vhodné.

Kamila: Ano, ztotožnila jsem se s Františkou, jelikož je to silná ženská osobnost, jakou bych také jednoho dne chtěla být.

Michaela: Neztotožnila jsem se naprosto s žádnou postavou. Nejbliž mi však je Františka, jelikož je to silná žena. Kdyby bylo na mě, nenechala bych se sebou takto zacházet, ale v dnešní době se mi to lehce říká. Chápu, že ve 30. letech byly poměry úplně jiné a já dnes žiju úplně v jiné době a jiným způsobem života.

11. Bylo Ti některé postavy líto?

Barbora: Ano, bylo mi líto Metoda. Myslel si, že ho doma nechtějí, nemají ho rádi a rozhodl se kvůli tomu utíkat z domova.

Kamila: Nejvíce mi bylo líto Františky, protože byla Jurou pouze využívána. Navíc ji lidé vyřadili ze společnosti, protože byla svobodná matka.

Michaela: Nejvíce mi bylo líto Metoda, protože nad svým osudem neměl žádnou kontrolu. Bylo mu sebráno dětství, vztah s matkou, neměl otce a jeho otčím na něj byl příliš přísný. Byl zvědavé dítě, dle mého názoru měl obrovský potenciál na to být chytrý kluk, jenže okolnosti, do kterých se dostal, z něj udělaly grázla. Navíc si z rodinného prostředí ponese trauma do dospělosti.

12. Do jaké míry bylo pro Tebe známé a věrohodně vykreslené prostředí?

Barbora: Z důvodu využití valašského nářečí pro mě bylo prostředí vykreslené velice věrohodně. Navíc nabývám dojmu, že se tomu dělo i v souladu s ostatními druhy umění. Valašsko je často vykreslováno jako region, kde lidé museli tvrdě pracovat a měli těžký život, čemuž život v *Adventu* odpovídá.

Kamila: Celý život žiju na Valašsku a díky mé představivosti mi prostředí připadalo dost skutečné. Dílo mi evokovalo obraz kopců vedoucích z Rožnova do Vidče.

Michaela: Prostředí bylo dle mého názoru vykreslené věrohodně. Má babička, u které jsem prožila část dětství, bydlela v Mečůvce a často jsem za ní jezdila, takže prostředí jsem si vždy živě představila.

13. Znáš nějaké dílo, které by se odehrávalo ve stejné době?

Barbora: Napadá mě *Hordubal* Karla Čapka.

Kamila: Vybavuje se mi *Nikola Šuhaj loupežník* nebo třeba *Lidé na křižovatce*.

Michaela: Znáám třeba *Petrolejové lampy* Jaroslava Havlíčka, kde je vlastně také vidět postupný rozklad manželství. Ze světové literatury mě napadá *O myších a lidech*.

14. Měla jsi možnost interpretovat dílo ve škole? Pokud ano, co si z toho odnášíš? Co Tě nejvíce zaujalo?

Barbora: Dílo jsme v českém jazyce ještě neprobírali, protože k literatuře po roce 1930 se dostaneme až příští rok. Četla jsem ho vlastně díky tobě než kvůli vlivu školy.

Kamila: Povinně jsme dílo museli číst a psali jsme na něj i test, kde se nacházely otázky ohledně děje a postav. Upřímně jsem si z toho však moc neodnesla. Se spolužáky jsme však dílo reflektovali, hlavně závěr, kam se většina z nás bohužel nedostala. Nakonec to však bylo hodně překvapivé završení, které jsem opravdu nečekala a docela mě i mrzí, že jsem se do konce neprokousala.

Michaela: Měla jsem o knize prezentaci před třídou. Vybrala jsem si právě *Advent*, protože jsem si chtěla přečíst dílo, které se odehrává ve mně známém prostředí. Hodně jsem se do referátu ponořila, pracovala jsem na něm několik dní a bavilo mě zjišťovat podrobnější informace. Až tehdy jsem si uvědomila, jak skvěle propracovaný *Advent* je. Se spolužáky jsme se o díle po mém referátu už nebavili, ale vyučující nám poskytla doplňující informace o životě autorky a okolnostech vzniku díla.